

خداي انتقام

يعني

قاتلان آهليليت جو انتقام

مصنف

غلام احمد نظامي

قيمت ۰-۱۳-۰

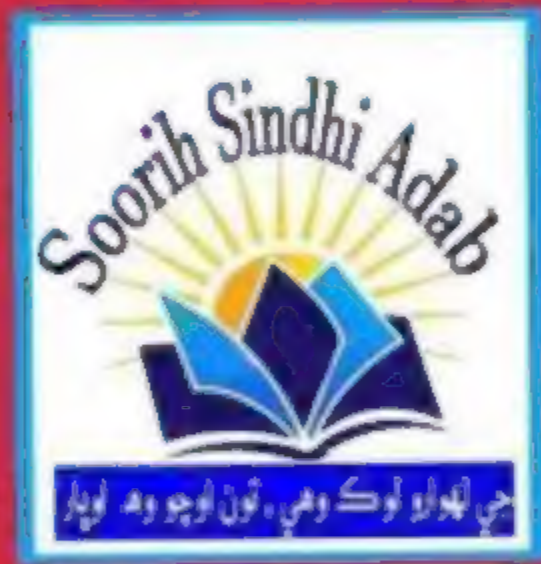
چوانومڙ

آر - ايڇ - احمد پراڻ رس

بوڪسپارس شاهي بازار حيدرآباد سنڌ

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

خدا ٿي انتقام

پهلي

قاتلان اهلبيت جو انجام

مصنف

غلام احمد نظامي

جهن ۾ دشمنان اهلبيت جي جاهلي ۽ ظالمن جي
رندگي ۽ جو احترام ٿيڻ - مروان - ابن زياد و عمر
و سعد وغيره جو انجام ۽ ڪر بلا جي واقعي کان بعد
جو سمورو حال ڏنل آهي.

[تعداد ۱۰۰۰]

۱۹۵۳-۵۲ع

[۲۰]

قيمت ۰-۱۲-۰

چهاندر جا سڀ حق ۽ واسطا قائم

چهاندر :- آر - ايڇ احمد درادر س

ڊوڪ سيلرس

شاهي بازار حيدرآباد سنڌ.

هن کان اڳ مون به ڪتاب لاري پڙهي لکيا (هڪ حور وديق
 بهو مهر مامون) انهن ڪتابن لکڻ بعد پنهنجي دل ۾ خيال
 اچڻ لڳو ته عام طرح ڪهڙون ڪري سگهجي ٿو؟ انهن واقعات کان
 وڌيڪ ٿيڻ کان بعد چا ٿيو، اڪثريت جو ڪهڙو حال ٿيو
 ٿيڻ ۽ انهن ڦاٽلن حسين روضو جو ڪهڙو انجام ٿيو. پنهنجي
 ڪن ٿورن کي خبر آهي.

انهيءَ ڪري اهڙو ڪتاب لکڻ ضروري آهي. خدا جا لک
 لک، احسان آهن جنهن پنهنجي ناهي ٻڌي کي هن ارادي
 ۾ ڪامياب ڪيو هن ڪتاب ۾ ڪهڙو ڪري لاري پڙهي مان
 مدد ورتل آهي.

ليار مند

غلام احمد نظامي

مدیني شريف ۾ ماڻھو

مدیني شريف ۾ اڄ گھر گھر ماڻھو مٽل آهي. ننڍو وڏو
ڪر بلا جي غم ۾ مبتلا آهي. خاندان نبوت جي گھرن ۾ اڄ
قيامت برپا آهي. جيڪو هي دردناڪ خبر ٿي پئي، تنهنجو
جگر ٻاش ٻاش ٽوٽو پوي. هر گھر ۾ روج ڙو لڳو پيو آهي.
اڄ مالي هاڻي، ڪنهن کي ٿو وڻي! خاوند بي بي کي ڏسي
ڳوڙها ڳاڙي رهيو آهي، بي بي خاوند کي ڏسي سڙڪا پوي،
اکين مان ٺڙڪ وهائي رهي آهي. مطلب ته ساري شهر ۾
هڪ خبر برپا آهي. هڪ ٻار پنهنجي ماءُ کي روئي چوڻ لڳو
ته امان! مولڪي مالي ڏي، مولڪي بڪ لڳي آهي. ماءُ
اکين مان ٺڙڪ هاري روئي کيس جواب ڏنو ته ٻچڙا! اڄ مالي
ڪنهن ٻچائي آهي. توکي خبر آهي ته اڄ، جڏهن جو اسان سڀ
ڪلهون پڙهون ٿا، جو قیامت ۾ اسانجو شافي ٿيندو، تنهنجو
بیمارو ڏوهڻو ۽ سارو آل، ڪر بلا ۾ بکيو ۽ اجهو شهيد ڪيو
ويو آهي ۽ حضرت امام حسين رض جو سر مچا ڪ ليزي ٿي
رکي نيزد ڏانهن موڪليو ويو آهي. هاءِ ٻچا! جڏهن اهڙن
ٻلاڙن کي اڄ مالي هاڻي نه ملي سگهيو، تڏهن تون ڪهڙي
مدھن سان ٿو مالي گھران! اڄ مالي ڪنهن کي داد آهي؟ هو
ٻار هي دردناڪ خبر پئي، رار رار روئي لڳو.

ٻئي طرف دمشق ۾ نيزد جي سائين خوب خوشيون
منائين، هار سينگار ڪيا. آخر جڏهن اهو قصو ڪجهه پراڻو ٿيو،
تڏهن مظلوم شهادت جو جام بي وڃي جنت ۾ آرامي ٿيا،
ظالم سفاڪ حاڪم نيزد بن معاوية اهلبيت تي ظلم ڪري واندو
ٿيو، ۽ کيس چڱي طرح تسلي ٿي وئي ته هاڻي کيس ڪنهن

به قسري جو بطور نه رهيو آهي، تڏهن اهليفت کي محمد مان
 آزاد ڪيائين ۽ حضرت تڏانهن نه آيو، تنهن کي مددائي شريف ۾
 پهچائي ڇڏيو. ٻاڏو امار آيو. مظلومن جي حقن مان رسيدون
 ڪرايون ويون. آخر اهي اٺن لک سوار آيا ۽ سندن اڳواڻ حضرت
 زين العابدين رضه آيو. هي مظلومن، ٻڪرين ۽ ٻيڪنهن جو
 ٻاڏو لاهيت حضرت عباس سان لهن مل لهر وهائيندو، مددائي
 شريف تڏهن روانو آيو. جڏهن وقت هن غريبن ۽ مسافرن جي
 جماعت مددائي شريف جي سرحد ۾ قدم رکيو ۽ ڪنهن بهارن
 جي وچ ۾ گنبد رسول صلعم نظر آيو، تڏهن سڀ سڌ ڪا پري
 راز و زار وڻڻ لڳا، چون ڪن آيو وقت ياد اچي ويو، جڏهن
 حضرت امام حسين رضه چئي کان موڪلائي ڪوفه تڏهن روانو
 ٿيو هو. حضرت زين العابدين لاهيت بي ثاني سان رسول ڪريم
 صلعم جي روضه کي ڏسي اکين مان ٺوڪ وهائي چوڻ لڳو
 هاڻا اهوئي آهي اسان بي بهارن جو بهارو ۽ اهوئي آهي
 اسان مسافرن جو اصلي وٺا، جتي وري خدا اسان کي پهچايو.
 معذوب کي پنهنجي پٽ يوسف جي جدائي جو غم هو، مگر
 مان نه پنهنجو بهارو بي ڪرڻ جي بهان ۾ گم ڪري آيو
 آهيان ۽ پنهنجن ٻارن ۽ سالن کي هميشه جي لاءِ ڇڏيو ٻڏي
 آيو آهيان. مطلب نه هي سڀ معصوم ٻڙها ٻڙها آيا، هتيون
 هاريان وڃي حرم نبوي صلعم ۾ حاضر آيا ۽ هزار مبارڪ شي
 واپس ڪري اتي آڏاس ۽ ڪنهن به شين ڪنهن به رهن لڳن.

مددائي جو شرابي حاڪم

مددائي شريف جو حاڪم ٻنهن وقت آزاد جو سوڌ آيو
 معاويہ جي ماءُ محمد بن ابي سفيان جو پٽ، عثمان جو راج
 تڏهن شرابي جي لشي ۾ رهيو هو. ٻن سوڌ جي لشي
 ڪم ڪيو ته غافل ڪيو جو رسول صلعم جي حرم ۾

خيال به کيس نه رهيو. (ڏسو طبري جلد چوٿون) عثمان مديني شريف جا ڏهه وڏا وڏا معتبر ماڻهو انهيءَ عراد سان پڙيد ڏانهن وڪلما نه هو دمشق ۾ رهي اتي بي بي آمنه جي شان و شوڪت جو معائنو ڪري اچن ته انهن جو اثر مديني وارن تي پري. انهن ڏهن شخصن ۾ هڪ حضرت زبير رضه جو پٽ مندر هو. اهو عبدالله بن حنظل به هو. جي مسلمانن ۾ نهايت عزت جي نظر سان ڏٺا ويندا هئا. جڏهن راضي ڏهه ئي شخص دمشق ۾ پهتا، انهن پڙيد ساڻن نهايت عزت سان ملو ۽ سندن هر قسم جي خاطري ڪيائين ۽ مندر بن زبير رضه ۽ عبدالله بن حنظل کي هڪ هڪ لک درم ۽ سندن ساٿين کي ڏهه ڏهه هزار درم خوشامد طور ڏيڻا ڪيا. مگر انهن ايمان جي طالبن اعمال حسد جي فدائين سندس آڇيل دولت کي ايت هڻي اڪرائي ڇڏيو. انهن دمشق ۾ اچي ڏٺو ته پڙيد شراب ۾ مست آهي ۽ ظاهر ظهور وحش صحبتن ۾ گذاري رهيو آهي. امار ڪنهندي، رورو ڇا جو، خلافت ۽ امامت جي پاڪيزگي جو ڪهڙو خيال! اهو رنگ ڏسي مديني ڏانهن موٽيا ۽ سارو حال اچي مديني وارن کي ٻڌايائون ۽ چون لڳا ته پڙيد هرگز هرگز خلافت جي لائق ڪونهي. سندس ڪم اهڙا نه ڪههيا آهن، جو اسان کي هڪ ساعت به سندس امامت قبول ڪرڻ نه گهرجي. اهو حال ٻڌي امام مديني جا ماڻهو جن ۾ وڏا وڏا صحابي به شامل هئا، پڙيد کان پڇار ٿي ٻيا ۽ سڀني پڙيد جي بيعت توڙي عبدالله بن حنظل جي بيعت شروع ڪئي. ان کان بعد سڀني گڏجي مديني جي شرابي حاڪم عثمان بن حمله ڪيو ۽ کيس شڪست ڏئي گرفتار ڪيائون ۽ بي بي آمنه جو هڪ هڪ ماڻهو ڳولي قيد ڪندا ويا، جن جو تعداد هڪ هزار ٿي ويو. مگر صرف مروان جي پٽ عبدالله کي گرفتار نه ڪيائون، ڇو ته هو اڻوقت سعيد بن المسهم نامور لشڪر وٽ

۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱

ارشاد ياد نه آهي، نه امامت فرمايش جو خاص حق آهي. توهان انصاري آهيو، نه فرمايش. عبدالله بن حنظل جواب ڏنو ته مولائي نه اچي امامت جو خيال هو نه هاڻي هوس آهي. ماڻهن مولائي بهرور ڪيو ٿڏهن لاجار مون بهت ورتي، هاڻي نه وقت وڌو ڪونهي، اگر ڪو فرمايش تيار آهي ته مان بهر بن خود سندس بهت ڪندس.

مذڪر بن زبير رضه چيو ته حضرت زين العابدين رضه جهڙي هستيءَ جي موجودگيءَ ۾ ڪير آهي جو امامت جو مستحق آي سگهي؟ هو شهشاهه درجهان جي گهر جو شهزادو آهي. اهوئي امام اهل بيٺا جي لائق آهي. عبدالله جواب ڏنو ته پراڻو مولڪان غلطي ٿي. هلو هلو ته سڀ گڏجي حضرت امام کي پنهنجو پيڙهڻو بنائون. آخر سڀ ماڻهو جمع ٿي حضرت امام زين العابدين جي دولت خالي ٿي حاضر ٿيا، مگر حضرت امام گهر ۾ موجود نه هو. ڪن معلوم ٿيو ته حضرت زين العابدين رضه گهڙو ڪري هميشه مسجد شريف ۾ رهندا آهن ۽ رات ڏينهن عبادت ۾ مصروف رهندا آهن. پنهنجي هتي سڀ مسجد ڏانهن روانا ٿيا، مسجد ۾ اچي ڏسڻ ته حضرت امام رضه مصليٰ تي ويٺو آهي، ۽ سندن چهرو زرد ۽ چپ خشڪ آهن، اکين مان ٺوڪ وهي رهيا آهن ۽ پنهنجي رب سان راز و ملاز ۾ مصروف آهن. مسجد ۾ ماڻهن جو شور ٻڌي حضرت امام رضه سر مٿي ڪٽيو ۽ هڪ هڪ جي چهر تي ڪي ڏٺو، جنهن تي سڀني پڪ وٺان ٿي چيو ته السلام عليكم يا ابن رسول الله صلعم! حضرت امام رضه جواب ۾ چيو و عليكم السلام يا عباد الله. عبدالله بن حنظل اڳيان وڌي عرض ڪيو ته يا ابن رسول الله! اسان سڀ اوهان وٽ انهيءَ لاءِ حاضر ٿيا آهيون ته اوهان اسانجي رهنمائي ڪريو، اسان سڀ اوهانجي بهت ڪرڻ لاءِ تيار آهيون. داما هن ظالم سفاڪ ازيد کان لنگ اچي چڪي

آهي. اسان ڪوفي نه آهيون، جو وعدو ڪري پوءِ دغا
 ڪنداسين. اسان سڀ اوهانجي قدمن کان لٽار لٽي جو عهد
 ڪريون ٿا. حضرت امام رضا آسمان ڏانهن لهاري، آه پري،
 اکين مان لڙڪ وهائي چوڻ لڳو ته بابا! مولڪي معاف ڪريو!
 منهنجي سمي ۾ اڃان تازو زخمر موجود آهن. اڃان آهي ئي نه
 چٽا آهن ته هي ٻيا ڪهڙا زخمر لا پوڄايو. مون منهنجي پيءُ
 کي اکين سان خون ۾ تولدو ڏٺو، منهنجي روبرو منهنجا ٻائر
 بي درديءَ سان شهيد ڪيا ويا، حرمين کي بي اوده بازار ۾
 آندو ويو. ڇا ڇا نه ستم ڪيا ويا. عزيزو! منهنجي دل هاڻي
 هن دنيا کان بهزار ٿي چڪي آهي، مون الهيءَ هڪ جو دامن
 جهليو آهي، جو ڪڏهن به بي وفا لٽ وارو نه آهي، مولڪي
 الهيءَ مالڪ الماڪ جي دروازو کان نه هٽايو، مولڪي ڇڏيو
 نه آهي ساڻس منهنجو حال اوريان. هو ٻڌي رهيو آهي ۽ آهي
 ڪيس ٻڌائي رهيو آهيان، مولڪي جهڪو، زو، جهڪو لطف
 الهيءَ ۾ اچي رهيو آهي، سو ساري جهان جي شهنشاهي حاصل
 لٽ بعد به نه اچڻو آهي. منهنجو هڪ سجدو هزارن لاجن کان
 اعليٰ آهي، منهنجو هڪ دفعو الله الله چوڻ ڪائنات جي هر
 شيءِ کان بالا آهي. وڃو وڃو! مولڪي نه ستايو، مولڪي
 خدا جي در کان نه هٽايو. اگر گرهائڪي منهنجو مددني ۾ رهڻ
 به پسند ٿئي اچي ته مان اڄ ئي منهنجو غريب ۽ لاچار خاندان
 وٺي ڪنهن جهنگل ڏانهن هليو ويندس. اهداب رسول صلعم
 سندس هي درد ٻيو داستان ٻڌي روئڻ لڳا ۽ هڪ ٻئي کي
 چوڻ لڳا ته بس بس! هن غمزدہ کي نه ستايو. هلو هلو!
 اسانکي هن غمداڪ بهان ٻڌڻ جي طاقت ڪانوي. مطلب ته
 سڀ ماڻهو مسجد مان لڪري پنهجن پنهجن گهرن ڏانهن
 هليا ويا.

حضرت امام رضا الهيءَ وقت گهر وڃي سفر جي تياري

شروع ڪئي ۽ ٻئي ڏينهن يهودي ڏانهن روانا ٿيا. مديني شريف
 ۾ جڏهن اها خبر مشهور ٿي، تڏهن مروان ابن الحڪم قبيصه
 مان هڪ قبيدي کي حضرت امام رضه جي خدمت ۾ موڪليو
 ۽ چوائي موڪليو ته اوهان اهاست عثمانيءَ کان ڪم ورتو
 آهي، جو اهڙي سرڪش ۽ باغي جماعت کان علحدده رهيا.
 پر ان احسان جو بدلو ضرور اوهان کي ڏيندو. مديني
 ۾ درخواست اها آهي ته مديني جي زال، ها حضرت عثمان رضه
 جي نياڻي آهي، انهي کي به اوهان بهان وٺي وڃو. ڇو ته
 هتي جي حالت تارڪه آهي، ڇو ته آهي ته ڇا ٿئي. حضرت
 امام رضه سندس درخواست منظور ڪئي ۽ مروان جي زال
 کي به مديني ۾ ستوراست سان گڏ وٺي يهودي ڏانهن روانا ٿيا.
 (يهود ۽ مديني جي وچ ۾ چئن ڏينهن جو بند آهي) مروان
 هڪ قاصد جي معرفت امام حشيشه پريدي کي لکي موڪلي.
 پريدي هي حال پڙهي ڏاڍو خروش آيو ۽ چوڻ لڳو ته مان لاهين
 رضه مديني ڏل تي قبضو ڪيو آهي ۽ قاصد کي چوڻ لڳو
 ته عجب آهي ٻي امير جا هڪ هزار ماڻهو ڪهڙا به پريدي آهن
 جو هڪ ٻي هلائڻ کان سواءِ گرفتار ٿي ويا، اهڙن ٺاهين جو
 علاج نه هجي ۽ آهي جو انهن جي ڪا به مدد ڪرڻ نه ڪري.
 مگر ڇا ڪجي جو باغن جو علاج به ضرور آهي. انهن چئي
 حضرت نعمان بن بشير اصاري رضه کي سڏي چوڻ لڳو ته
 نعمان! تون جلد مديني ڏانهن وڃ ۽ مديني وارن کي چو ته
 مديني احسانن جو ڇڳو مولڪي بدلو لا ٿو، مون اوهان جي
 سردارن ابن حنظل ۽ ابن بشير رضه وغيره سان ڪنهن به قسم
 جي بدسلوڪي نه ڪئي، بلڪه ڪنهن ڇڳي عزت ڏئي دولت
 سان پرورش ڪري هتان روانو ڪيو. هاڻي ڇو اوهان
 مديني آيو ۽ شراب کان ٻار نه آيا ۽ مديني اطاعت کان
 انڪار ڪيو ته اوهان کي انجو ڀڳو مڙو ڇڪائيندس.

حضرت نعمان رضي الله عنه وقت اٿ تي سوار ٿي مديني شريف ڏانهن روانو ٿيو ۽ اچي مديني وارن کي يڙيد جو پيغام پهچائين. مديني وارن جواب ڏنو ته تيار ٿي اسان کي دوليت ڏي ٿي مگر اسان سندس دوليت کي لست هئي ٿي ڪري آيا. اسان يڙيد جي حالت ڏٺي ته هو ظاهر ظهور شراب ۽ رهيو هو شرمناڪ فعلن ۾ راس ڏينهن مجتلا رهندو هو نماز روزو نه جي سگهو ٿي ڪونه آهي. کلي طرح احڪام الاهي جي نافرمان ڪري رهيو آهي. اسان کي خدا وٽ وڃڻو آهي ۽ رسول الله صلعم کي منهن ڏيکارڻو آهي تون وڃي هن فاسق ۽ شفاڪ يڙيد کي چيو ته جيسين تائين تون انهن تون ڪمن کان باز نه ايندين ۽ اڳين ڪنهن جي توبه نه ڪندين تيسين اسان توکي هرگز هرگز پهچو ڪونهين يا امام لقا مڃون. اکر تون انجو تلوار سان فيصلو ڪندين ته اسان به تيار آهيون حضرت نعمان اهو جواب اچي يڙيد کي ٻڌايو يڙيد اهو جواب ٻڌي غصي ۾ ٻاڙ هو ٿي ويو. ۽ چوڻ لڳو ته ڇڏو آءُ انهن کي ان ڪساعليءَ جو چڱو مڙو ٿو چڪاين. الاهي وقت مشهور جرنيل مسلم بن عثم کي سڏي چوڻ لڳو ته تون جلد لشڪر وٺي مديني ڏانهن روانو ٿي ۽ باغن کي ان بغاوت جو مڙو چڪاء. مسلم بن عثم جواب ڏنو ته مون کي اوهانجو حڪم مڃڻ ۾ ڪو عذر ڪونهي مگر مان سخت بيمار آهيان مديني اها حالت آهي جو گهوڙي تي سوار ٿي به مشڪل آهي. يڙيد جواب ڏنو ته تون جهڙو بهادر بيمار به هزارن لڌرستن کان پڳو آهي. انهن هوندي مان حصين بن امير کي لهدجو نائب مقرر. ۽ روانو اکر تون لاچار ٿي پوئين ته پوءِ الاهيءَ کان ڪم وٺ. مديني وڃي اهو ان باغن کي سمجهائج ۽ عتي الله دور خوش ڪج ته جيئن اڙائي نه ٿئي. ۽ اکر هو سمجهائج بعد به بغاوت کان باز نه آهن ته پوءِ

خوب اٿل و غارمت شروع ٿي. مگر امام و انصافداران و ضمير جو
 خيال و رنج الاهي ۽ گمراهيءَ جي خبر ٿي. ان وقت ٻي ڀيري به
 چو نه جو انهن مان شامل نه آهي. مسلمانن جي زندگي ۽ زندگي
 شاهي دور مان واپس واپس واپس واپس واپس واپس واپس واپس واپس
 ڏانهن بعد اچي مدد ڪرڻ جي سرحد ٿي ٿي.

مديني وارن کي اها خبر پهتي ته انهن صالح ڪشيءَ نه
 جهڳي رهي آهي وارا اسان وقت قيدي آهن. پوراڻي ان کي ٿيل
 ڪري ڇڏي انهن نه ٿي جو اسان اڻاڻي هر مڃڻ واري ۽ هي
 ٻنهي موقعا ڏسي اچي وڃي دشمنن کي مدد پهچائين. اها
 صلاح سڀني کي پسند آئي. مگر انهن حذلقن هن وقت جي مخالفت
 ڪئي ۽ چوڻ لڳو ته منهنجي خيال ۾ انهن کان فطرتاً ڪو صفت
 واپس آزاد ڪجي نه هوندو. اسان مان مشورو ڪندا ته پريدي کي
 هتي جي ڪجهه خبر ڏيندا ۽ نه دشمنن سان شامل ٿيندا. اها
 ڳالهه سڀني کي پسند آئي ۽ قيدين کان حلف واپس کڻي آزاد
 ڪري ڇڏيائون. قيدي آزاد ٿي سڌو مسلم بن عوف وقت آيا.
 مسلم بن عوف انهن کان پڇيو ته مون کي مديني ٿي حملو ڪرڻو
 آهي. اوهان مديني جا چڱي طرح واقف آهيو مون کي صلاح
 ڏيو ته آءٌ ڪيئن حملو ڪريان جو فتحياتي ٿي. قيدين جواب
 ڏنو ته اسان مجبور آهيون ڇو ته اسان کان حلف ورتو وڃي آهي
 ته جيڪڏهن اسان اوهان کي مدد ڪرڻ نه ڪريون ته اسان جي مدد يا صلاح نٿا
 ڏئي سگهون. مسلم بن عوف حيران ٿي پيوڻ لڳو انهن آءٌ نه
 بلڪل ناواقف آهيان آءٌ به ڪو به طرح مديني وارن ٿي حملو
 ڪريان مون وقت هڪ ٻه ٽي ماڻهو ڪو اهڙي جو مديني جي
 جنگي مقامن کان واقف هجي. ته مديني هڪ آدمي جواب ڏنو
 ته البت هڪڙو ماڻهو هن حلف کان پڇيل آهي اهو عبدالملڪ
 بن مردان آهي. جو هڪ مذهبي عالم وقت پڙهندو آهي اوهان

الهيءَ کي گهراڻي الهيءَ کان صلاح وٺو. مسلم الهيءَ وقت
عبدالملڪ کي هاڻ وقت گهرايو ۽ صلاح ڇڏي. عبدالملڪ ٺهائڻ
علمي ۽ سان عجب جنگي موقعه کيس ٻڌايو ۽ ٺهائڻ آسان
لڌو ٿيڻ ڪري ٿيڻ. جهنگلي مسلم ٿيڻ وڃي ڇڏيو ۽
ڇوڪر ٿيڻ ۽ مولڪي ٿيڻ خبر اڄ ٿيڻ ۽ مسجد ۾ ويٺل ملان
به ايتري جنگي معلومات رکڻ لاءِ. مسلم الهيءَ وقت عبدالملڪ
جي ٻڌايل لڌي ٿي عمل شروع ڪيو. قاعدو آهي ته دشمن
جي گهر جو هڪ معمولي ڪم به ڪم ۽ فساد ڪن ڄاڻي ته
رهندي آهي. ٺاهڪ ڪهڙو ڪهڙو بعد به هاڪ ڪهڙن ۾ ملائي
نه رکيو ويندو آهي. ڇو ته جذبن تي به ٻولي جا ڪجهه ڇڏيا
هوندا آهن ته هو هاڪ ڪهڙن کي به ٻولي ڪري ڇڏيندو آهي.
ساڳيو حال مديني وارن سان آهي عبدالملڪ بن مردان کي
هڪ مسجد جو ملو سمجهي مٿس ڪجهه به قسم جو شڪ شڪ
ڪونه ڪيو ۽ کيس آزاد رکيو جهنگلي ٿيڻ ۽ لڪڻو جو الهيءَ
آخر ڏيڻ لڌي. مديني وارن مسلم جي اچڻ کان اڳ شهر جي
ڇوڪر خندان کڻي ڇڏيون هيون. هي ٻيو مولو آهي جو
ٻي آهي وارن مديني ٿي حملو ڪيو هن کان اڳ آزاد جي
ڏاڏي ابو سفيان مديني ٿي حملو ڪيو هو. ۽ انحضرت صلعم
خندق کوٽائي ساڻس مقابلو ڪيو هو. الهي ڪري هن دفعي
مديني وارن به صفت رسول صلعم جي موجب خندقون کوٽائون
مگر انهن لاءِ خندقون فائده مند ثابت نه ٿيون. ڇو ته عبدالملڪ
مسلم کي جهنگلي ٿيڻ وڃي ڇڏيو هو سو اهڙو هو جو خندقون جهنگلي
ٿي ٿيون. جنگ شروع ٿي ۽ مديني وارن کي لاچار خندقن
مان لڪڻي ميدان ۾ اچڻو پيو. هوڏانهن پيو مسلم کي روانو
ڪري هڪ خط عبدالله بن رواحہ کي لکيو ته تون لشڪر وٺي
جلد مڪي ٿي جڏهه ڪو ۽ عبدالله بن رواحہ رضه کي گرفتار ڪر.

ابن زياد خط ٻڌي حاضرين مجلس جي پڌار ۽ چوڻ لڳو ته
 مون کان به حڪم ڪونه ٿيندا جو بههه جو خدا جلالت جي آل جي
 قتل به ڪريان ۽ خاندان خدا جي آياشي ۽ به حصن وٺان هونءِ
 ڪم مون ڪونه ۽ پنهنجي الموار اهلبيت جي گردن تي هٿ نه
 جهنڊو ٻڌو ٻڌڻ کان مون کي اهو ملهه جو حصن جي قتل جو انزه
 مولتي لڳايو ويو اڄ سارو جهان ٻڌي ڳالهه ڪي جهڙو سڄي
 رهيو آهي ڇو ته ٻڌڻ سڀني کي چٽي رهيو آهي ته مون ان
 زياد کي حصن جي قتل جو حڪم ڪونه ڏنو هو. ان اها شرارت
 پنهنجي طرفان ڪئي آهي. حالانڪ اهو اٽل جو خط ملاح ڪوڙ
 آهي. ڇو ته مون وٽ سندس پڌار ڪن خط رکيل آهن هن به
 صاف صاف لکيل آهي ته ڪجهه به ٿئي جلد حصن ۽ سندس
 ساٿين کي گرفتار ڪر يا خالي ڪر. اهڙي حالت هوندي هن
 دفعه آءٌ مڪه تي حملو ڪري وري پاڻ کي بدنام ڪريان سو
 مون کان ٿئي سگهي. ۽ ٻڌڻ کي لکي موڪليائين ته مان
 سخت بيمار آهيان مون به سفر جي طاقت ڪانهي اوهان اهو
 ڪو بندوبست ڪريو. ٻڌڻ اهو جواب ڏيئي چڱي طرح سمجهي
 ويو ته ابن زياد جي ڪهڙي نصيحت آهي مگر ڇا ڪري لاپرواهي
 ڇرڻ ڪي ڇپ ٿي ويو ته ڪيس اهو به خوف لڳل هو ته اهو
 ابن زياد رضه مديني وارن جي مدد لاءِ هڻي ويو ته مسلمان
 عثماني پڻ کان گهري راضي ويندو هوڏانهن مدد ملي
 وارن ابن عثمان ۽ حضرت فضيل بن عباس رضه کي اهو سڄي
 فوج جو حڪم ڏنو ته ميدان به آيا اي ارب مسلمان سڄي
 به فوج کي لڙائي جو مدد ڏيو ۽ پاڻ هڪ سئو ٽي سئو
 رهيو ڇو ته سخت بيماري ۽ ٻري آيل جي طاقت نه هيس.
 لڙائي شروع ٿي مديني وارن جي هزارن کي عسلي سان شامي
 الي پکا؟ مسلمان عثماني ڪن گهڻو ئي هٿ ٿي مرن لاءِ هڪ ٻئي

سامهون آيو ڪا مهل اڙائي هلندي رهي ۽ آخر ابن حنظله ڪهڙي
 ٿان لهي رهو جهڙي مسلم ۽ ڪل ڪري چوڻ لڳو ته حصين
 ٿون به ڪهڙي ٿان لهي مقابلو ڪو ۽ فوج کي حڪم ڏنائين ته
 خوب ٿيون جو منهن وسارو ان ڪمسان ۽ خوفناڪ مشاهدي ۾
 ابن حنظله جا ٿي پت شهيد ٿي پيا. ابن حنظله پٽن کي شهيد
 ٿيندو ڏسي ٺهائڻ جوش ۾ اچي ويو ۽ چوڻ لڳو ته هاڻي
 منهنجو جهنڊ بي سود آهي ۽ آلهي ۽ وقت اڇڙو ته زوردار
 حملو ڪيائين جو شاهين ۾ لڙڻو پڙجي ويو. اها حالت ڏسي
 حصين بن لهر فوج کي جوش ڏيکارڻ جهڙي فوج وري زوردار
 حملو ڪيو. ۽ ان حملي ۾ ابن حنظله ۽ سندس وڏا وڏا ساٿي
 شهيد ٿي ويا. شامي فتح جا نعرا هڻندا شهر ۾ ڪاهي پيا مسلم
 ساري فوج کي حڪم ڏنو ته اوهان لاءِ ٿي ڏينهن حلال آهن
 انهن ۾ قتل عام ڪيو يا مديني وارن جو مال ٺهڻو سڀ ڪجهه
 اوهان لاءِ حلال آهي. آلهي ۽ حڪم مان شرط ان مقدس جاءِ
 تي جتي سردار دوجهان صلعم پنهنجي زندگي گذاري جتي
 حق ۽ انصاف جي بنيادي آهي جتي جبرائيل امين وحي ڪئي
 ايندو هو اتي لڙندي لشڪر خوب لت مار ۽ قتل عام شروع
 ڪري ڏنڊن ڌارن توڙي پوڙهن کي بي گناه قتل ڪيو ويو رستا
 ۽ گهٽيون سڀ خون سان ٻرجي ويا ڪهڙن کي باهون ڏاهون
 وٺڻ خود حرم رسول صلعم جي بي حرمتي ڪئي ويئي ساري
 شهر ۾ القمات يا رسول الله القمات يا رسول الله جون صداون
 بلند ٿي ويون پوڙها ۽ ٿارڪ ڏاڍا استغاب رسول الله صلعم جي
 رات ڏينهن عبادت ۾ مصروف رهندا هئا سي پنهنجا حجرو
 خالي ڪري اُٿي پڪا. ۽ وڃي چيان جي غارن ۾ لڪا اهي
 اهي بزرگ هئا جن ڪڏهن به ڪنهن ملڪي يا دنياوي ڪم
 ۾ حصو نه ورتو اهي رات ڏينهن عبادت الاهي ۾ مصروف

رهندا هئا ۽ اشاعت قرآن ۽ حديث انهن جو ڪر هو انهن ۾
هڪ حضرت ابو سعيد خدري مشهور اصحابي به هو سو به اها
حالت ڏسي وڃي هڪ غار ۾ اڪو سندس پٺيان هڪ نيزي
لڏڪر جو ساهي ڏوڙندو ويو ۽ وٽس پهچي مٿس تلوار جو
وار ڪيائين ته سندس زبان مبارڪ مان هي آيت نڪتي .

لَنْ يَنْفُتَ إِلَىٰ ذَاكَ لِتَقْتُلَنِي ۖ مَا آتَا بِيَا سِطَ
يَدِي ۖ إِنَّكَ لَافْتُلُكَ إِلَىٰ أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

(تون منهنجي قتل جي لاءِ هٿ وڌائيندين ته مان پنهنجا
هٿ نه وڌائيندس ۽ نه توکي قتل ڪندس ڇو ته آءٌ پنهنجي
رب کان ڊڄان ٿو) ان نيزي يعني شاهي ۽ ڪاٺيس پجهو ته تون
ڪو آهين حضرت ابو سعيد جواب ڏنو ته ابو سعيد خدري رضه
اصحابي رسول ڪريم صلعم جو شاهي اهو نالو ٻڌي پٺيان هٽيو
۽ موٽي هليو ويو . مطلب ته ٽي ڏينهن پرايو مديني شريف ۾
ظلم و ستم جو الذبح ۾ مل هو ۽ قتل و غارت جي آيت پراي هئي .
خدا خدا ڪوي ٿي ڏينهن بعد امن آيو ۽ مسلمان عظيم سڀني
مالهن کي مسجد نبوي ۾ جمع ڪيو ۽ اعلان ڪيو ته هتي قتل
عام بند ڪيو وڃي . ۽ جيڪو شخص اڀرند جي اطاعت جو قسم
کڻي تنهن کي ڇڏي ڏيو جيڪو انڪار ڪري تنهن کي قتل ڪريو .
خليفه و پڄاري هن اڙائي ۾ اٿل عام کان لڏڪ ۾ اچي چڪي هئي
هي خوف کان لاچار اڀرند جي بيعت قبول ڪندا ويا جڏهن
حبيب دستور هو چوڻ لڳا ته اسان بيعت لا ڪريون حڪم خدا
۽ سنت رسول صلعم موجب تڏهن مسلمان چوڻ لڳو ته خدا ۽ رسول جو
نالو وچ ۾ نه آيو هن طرح چيو ته بيعت لا ڪراون حڪم اڀرند
جي موافق . اتي مروان ابن الحڪم چوڻ لڳو ته مسلمان تنهنجو هي
چوڻ غلط آهي ، بيعت هميشه خدا ۽ رسول صلعم جي حڪم موافق

ورتي ويندي آهي. مسلمانن کي مروان کي ڏاڏو سحر آيو ۽
ڪارڻ مان چوڻ لڳو ته آءُ هرگز هرگز اڃا به ڪنهن سان نه
ڪنڊس توکي ڪو اختيار وڃي ڳالهائڻ جو ڪونهي مروان خوف
کان چپ ٿي ويو ۽ ڪنهن به شروعات ڪئي. اڃا هتي ئي آهي جي
تلوار جا مڏيندڙ شريف ڇوڙي مقدس جاءِ کان نه نه ٿوري. هي
سحر واقعو آهي جو ڪو بلا کان بعد پڙهي اعمالنامو ۽ خون سان
لکيو ويو آهي ۽ ان نه صرف آل رسول صلعم کي ظلم ڪيو
بلڪه خود رسول ڪريم صلعم کي عزاءِ مبارڪ جي نه ئي حوسني
کان نه ٻار نه آيا. هي تمام واقعو مون تاريخ طبري جلد چوٿين
مان ورتو آهي.

—۰۰۰۰—

ڪعبه شريف تي ٻڌي امير جو حملو

مهر نام ۾ اوهان حضرت زبير رضيه جو ذڪر پڙهيو
هوندو جو جنگ جمل ۾ شهيد ٿيو هو. ان کي هڪ بت هو
جنهن جو نالو عبدالله ۽ سندس ماءُ جو نالو اسماءُ آهي جا
حضرت ابوبڪر صديق رضيه جي نياڻي آهي عبدالله بن زبير
رضيه نهايت عقلمند ۽ دوراندیش نوجوان آهي اوهان کي ياد
هوندو ته امير معاوية پنهنجي بت زبير کي وصيف وٺي آهي
لفظ چما هئا ته اڪبر حسين ابن علي رضيه سان پنهنجي لڙائي
ٿئي ته ان کي جان سان نه مارج مگر عبدالله بن زبير رضيه
سان پنهنجي لڙائي ٿئي ته ڪيس ٽڪڙا ٽڪڙا ڪري ڇڏج جو
نه هو وڏو مڪار آهي امير معاوية عبدالله کي الهيءَ ڪري
مڪار سمجهندو هو جو عبدالله نهايت دوراندیش هو. هو ٻري
جي ڳالهه کي اڳ سمجهي ويندو هو ۽ ورهين جا ورهه اڳي
ان جي تدبيرن ۾ مصروف ٿي ويندو هو يعني هو زبردست

دشمن آهي تنهن جي صلاح ۾ به سا ضرور مصلحت هوندي
 مگر ان جي عقل اي قدر سمجھيو ٿا ته جيڪي ۽ ٻيو خداڪو پزند
 کي پنهنجي طرح ڪيو هجي ته انهن جي ڏاڍا جو واهه ٿين ۽
 حضرت امام حسين رضه ۽ سندس ساٿي شهيد آيا ته ٻيا سڀ
 ۽ اچي ڀڄي ويا مگر هڪ ابن زاهر آي هو جو ماهر آي
 ۽ اچي لڪيو ڏاڍو لڳو ته مسلمانو اچ اوھان جي امام رسول
 الله صلم جي آل علي رضه جي لال کي ٻاهيو ۽ ڪيو ۽ ڪري
 سان پڙندي لنگر ۽ ڪمڌاڻ ڪونهن ڪهرائي قتل ڪيو ۽
 سندس معصومن ٻارن کي ستم جي چارين سان ڪٽيو ويو قتل
 پاڻ کي خليفا ٿو سڏائي مگر شراب ۾ مشغول رهي ٿو ٿمار
 روزہ بلڪل ڪونه ڄاڻي مڏنول بدعتي وقت خدا جي
 عبادت ۾ مصروف رهندا هئا تنهن کي آخري وقت به ڄار
 ڪانه وٺي. ڦاٿل ٿي ته خدا جو خوف نه رسول الله جو لحاظ
 مگر مڏنول هميشه خدا جي خوف ۾ سرسجود رهندا هئا ڇا
 اهڙي فاسق ۽ ظالم جي بهت ڇاڻي ٿي هڪڙو نه مسلمان ها
 ڏرندڙ ڪو ڪو ٻڌي وارو قطار رکڻ لڳا ۽ سڀني هڪ ٻيان ئي
 چيو ته هڪڙو نه هڪڙو نه اسان اهڙي لالائي جي بهت کان
 بيزار آهيون اوھن هڪ وڏاڻو نه اسين اوھان جي بهت
 ڪٽائون، ابن زاهر رضه جي بهت شروع ٿي وئي جڏهن اها
 خبر وليم کي پئي آئي تنهن اهو به وقت پڙيو کي اطلاع ڏنو
 جنهن جي خراب ۾ پڙيو ته ڇا ٿي ۽ جو طوق اٿرائي ۽
 ماڻهن جي هٿان ابن زاهر رضه ڏانهن روانو ڪيو ۽ ڪم ڏٺا
 ته هي طوق ابن زاهر رضه جي ڪٽي ۽ ۾ وجهي گرڻار ڪري
 مون وقت وٺي آندس ته دلها کي ۽ ٻيو ٻيو طالب جو پتو پوي
 آهي پئي ماڻهو طوق ٽٽي پئي ۽ آيا ۽ اتي وليم سان مليا
 وليم پڙيو جو اهو ڪم ٻڌي جوڳو لڳو ته پڙيو جو دماغ
 خراب ٿيو آهي جو اهڙي زبردست غلطي ڪري رهيو آهي.

هي طريقو بچائي ڏيندڙ کي ڏانهن جي اٿس ڏاڍو ڪاٺيڏو. ڇا ائين
 ٿيڻو رخصت ڪري ڪرڻ ٿيڻو آسان سمجهيو آهي؟ سچو ڇو
 جواب ڏيو ته اسان حڪم ڄاڻيندا آهيون وڌيڪ بچڻ سان
 اسان جو ڪهڙو ڪم. ائين چئي اهي سڌو ائين ٿيڻو رخصت وٺ
 آيا ۽ اچي طرق سامهون رکي ٿيڻو جو بهنگام ٻڌائي خاموش
 ٿي رهيا. ڪن اها همٿ نه ٿي سگهي جو ائين ٿيڻو رخصت جي
 ڳچيءَ ۾ طرق وجهن يا ڪم ڪرڻ ڪن. ائين ٿيڻو رخصت
 نهايت عقلمند ۽ هوشيار انسان هو تنهن طرق کي ڏٺو ٿيڻو
 جو بهنگام ٻڌو مگر من مان ڪجهه نه نه ٻوليائين ۽ ڪرڻ اهڙي
 طرح هلايائين ڇڻڪ هو هن فعل کي حڪومت جي نظر سان
 ڏسي رهيو آهي. اها حالت ڏسي سچو خوف کان بهمان
 موٽيا ۽ سڌو دمشق ۾ اچي پهتا ۽ سارو حال ٿيڻو کي ٻڌايائون
 ٿيڻو هي حال ٻڌي چپ ٿي ويو انهيءَ واقع بعد ائين ٿيڻو رخصت
 ٿيڻو کي همدرديءَ جو خط لکيو جنهن جو ذڪر اسان مٿي
 ڪري آيا آهيون. مطلب ته ائين ٿيڻو رخصت بچائي مقابلي ڪرڻ
 جي دشمن کي شريف ۾ زهر وجهي مارڻ جي ڪوشش
 ڪئي. هاڻي مڪه شريف جو حال ٻڌو جڏهن مسلم بن عثم
 مدني شريف ۾ قتل و غارت ڪري والد ٿيو. ٿيڻو ڪم
 ٿيڻو جو خط پهتو ته جلد مڪي ٿي چڙهائي ڪر. مسلم بن
 عثم هي حڪم ٿيڻو پهتو. شاڪ لهر کي مڪه معظمه
 ٿي چڙهائيءَ جو حڪم ڏنو. اها هي لهر مڪه جي سرحد
 ٿي پهتو ته مسلم بن عثم جي حالت نهايت خراب ٿي ٿيڻو
 لهر ڪري حصن بن لهر کي سڏي چوڻ لڳو ته ٿيڻو مون کي
 هٿ وٺڻ حڪم ڏنو هو ته اکر لهر جي حالت بلڪل خراب
 ٿي ٿيڻو ته ٿيڻو حصن بن لهر کي سڏي سالار مقرر ڪيو. هن
 وقت لهر جي حالت بلڪل تارڪ آهي آءُ باقي ٿيڻو ٿيڻو
 جو مهمان آهيان تنهن ڪري فوج جي ڪمان ٿيڻو سوال مگر

مڪه ۾ رهي هي خيال بلڪل نه ڪجهه نه هي خدا جو گهر آهي تنهن ڪري ڪراري ڪرڻ چڱي نه آهي. بلڪه جمعي سڀني آي سگهي خوب ڪجهه نتيج ۾ اچي بعد ۾ ڪو اطاعت کان انڪار ڪري تنهن کي قتل ڪجڻ جو نه امام جي حڪم اڳيان سڀ ڪجهه روا آهي. امام جو حڪم خدا جي گهر بلڪه ساري دنيا کان افضل آهي منهنجو يقين آهي ته مون جيڪا پنهنجي زندگي ۾ ۾ عبادت ڪئي تنهن کان وڌيڪ ثواب جو ڪم اهو ڪيو جو دنيا مديني ۾ ڏاڍو ۽ الهي ۽ هڪ لک عمل جي ڪري منهنجي نجات ٿيندي. آخر ٿوري دير کان پوءِ مسلم دم ٽوڙي واصل جهنم ٿيو. (ڏسو تاريخ طبري جلد چوٿون) مسلم بن علقم جي مړڻ بعد حصين بن نمير فوج جو سپه سالار ٿيو ۽ لشڪر وٺي مڪه شريف ڏانهن روانو ٿيو. حضرت ابن زبير رضه کي جڏهن اها خبر پهتي تڏهن مڪي جي مشهور دليرن کي جمع ڪري جنگ جي تيارِي شروع ڪئي. ڪن رفيعن اها صلاح ڏني ته اڀرڻ جو لشڪر اٽڪل ٽن آهي تنهن ڪري بهتر ٿيندو جو انهن کي بلڪل آرام ڪرڻ نه ڏجي بلڪه فوراً حملو ڪري ڏجي. اها صلاح سڀني کي پسند آئي اها پريدي لشڪر مڪي جي نزديڪ پهتو ته ابن زبير رضه جي لشڪر حملو ڪري ڏنو. هڪ پاسي کان حضرت منذر بن زبير رضه آئي پاسي کان حضرت سدره بن وهب رضه حملو شروع ڪيو. ان حملي جو شاهين نه سخت جواب ڏنو ۽ اهڙي نه جوش سان اڳيان وڌندا ويا جو آخر ابن زبير رضه جي فوج جو ساڙو پاسو ٽٽڻ لڳو. شاهين اڳتي هلي منذر بن زبير رضه کي حملو ڪيو ۽ کيس شڪست ڏيئي وڌائون منذر جي شهادت ٿي واري جي نميت ٿوڙي ڇڏي ۽ شاهين جو حوصلو وڌي وڙهي اڳيان وڌڻ لڳا ۽ مڪي وارن کي انهن هٿن ۾ هو ابن زبير رضه جي

فوج بلقان هتي شهر ۾ داخل آي ڪوٽ جا دروازه بند ڪري
چڏيا. شامين اڳيان وڏي ساري شهر کي ڪهرو ڪري ورتو.
مڪي وارن ڪوٽ جي ديوارن کان بهي اهر هڻڻ شروع ڪيا
جنهن جي جواب ۾ شامين منجهن ۾ پٿر ۽ آڳ وجهي هڻڻ
شروع ڪيا. منجهن اوائلي زماني جي مشين کي چولدا آهن
جن جي ذريعن باه يا پٿر مثل توڙن جي اڇلايا ويندا هئا. انهن
منجهن هڪ ڦيماڪ مڇائي ڏني جنهن ڪري شهر جا ماڻهو
ارپشان ٿي پيا. دشمنن هڪ مشين اهڙي رکي هئي جو جنهن
جا نشان خاص ڪم شريف تي پهچي رهيا هئا، جنهن ڪري
هر شريف جو ڪجهه حصو مسمار ٿي پيو. هڪ روايت اها
به آهي ته جنهن وقت شريف تي پٿر پھتا آي ته سوا
گرد غبار اڏڻ جي ٻي ڪا به ضرب نٿي لڳي البت باه جي
ڪري ڪجهه نقصان پهتو.

ڪافر مڪي ۾

بني ابرو وارن جي اهرين بدعت اها هئي جو هر
ڪافرن کي نه پاڪ مقام آي واپس اچڻ لڳا. حلاڪه آنحضرت
صلعم جي زماني ۾ يهودين کي نه هن پاڪ جاءِ کان جلا وطن
ڪيو ويو. قرآن شريف جو اهو حڪم آشتيوار هو ته ”مشرڪ
ناباڪ آهن انهن کي هن جاءِ تي اچڻ نه ڏيو.“ مگر بني ابرو
وارن الاهي حڪم کي نه سمجهي ڏني ۽ حوش جا ڪافر فوج ۾
پراڻي ڪري واپس آيا. جن جي مٿان مديني جي مومن جا
سڙ ڙ کان ڌار ڪيا ويا ۽ ڪنهن جي ئي حريتي ڪوڙ لاءِ
مڪي معظم ۾ آندو ويو. (ذو الحاريج طبري جلد چوٿون ۶۳۴ھ)

و آئڪس ڪم مڃيڻ ڏاڍا سختي - ساهي ٿي ڪافران حبشہ .
 (يعني مشين هلائيندڙ ساهي حبش جا ڪافر جماعا .)
 مطلب نہ صفر جو سارو مھينو سنگ ٻاري جاري رھي جڏھن
 ربيع الاول جو ايمارو مھينو آيو جنھن ۾ اسانجو نبي صلعم ٿوڻ
 ٿو ھو ٿڌھن ٻڏي اھو وارن ھڪ ٽئين سازش شروع ڪئي
 يعني ڪعبتہ اللہ شريف کي ساڙڻ جي صلاح ڪيائون . ھي
 اھڙو ملعونہ فعل ھو جنھنجي سڀ کان ڏاڍا رڪنھن نہ
 غيرتمند مسلمانن کي طاقت ٿئي رھي . مگر ھن ٻڙي لشڪر
 کي خاتم خدا جو نہ خيال نہ آيو . انھن ملعونن ڏھين ربيع الاول
 سنہ ۶۵ھ اربع ڏينھن ڪعبتہ اللہ شريف تي مشين جي ذريعي
 باھ اڇلائڻ شروع ڪئي ھن حالت ۾ رومن جي ڏاھن کي
 زخمي وڌو حق ۽ صداقت واريون ڏاھون ڏڪڻ لڳيون مگر
 انھن منافڪن کي غيبت ڪانہ آئي ھو اٿو خوشيءَ جا گھٽ
 ڳاڻڻ لڳا . ھن آتش ٻاري جي ڪري حرم مطھر ۾ اولادھي
 ٿي پئي ۽ غلاف سڙي خاک ٿي ويو آخر ارور ڏکار عالم
 جي ٿر کي جھش آئي ۽ اھڙا ٻيل بعد انھن اموي لعين
 تي آسماني ٿر ٽارل ٿيو . يعني مڇوڙن مان نڪتل باھ ھوا
 لڳڻ ڪري ٿري لشڪر ۾ ڪرڻ لڳي ۽ ساري لشڪر ۾ باھ
 اٿڪڻ جي رٿي ٿيو وغيرہ - سڙي خاک ٿي ويا ساري لشڪر
 ۾ شور مچي ويو . ان حالت ۾ لشڪر ۾ لڙڻو چھي ڏنو ۽ سڄي
 ڏھي ويا ۽ ٻڏي اچي پئھجي - ۶۵ سالار حصن بن نصر وقت
 جمع آيا ۽ چوڻ لڳا نہ اسانجي اوتہ آھي خدا جي گھر جي
 ئي حرمتي ڪرڻ جو ماھو ٿيڻو آھي اسانکي ھرگز اڳيان قدم
 نہ وڌائڻو آھي ھار نہ سڀ ٻولي ڏاھن ھلڻ حصن
 بن نصر کين گھڙائي سمجھايو ۽ چوڻ لڳو نہ آءٌ ٻڙي ڪي سمورو
 حال لکان ٿو چڙھن اٿان جواب اچي تھن ٿر سو ايتري ۾

ڪوٽ جي مٿان حضرت ابن زبير آواز ڪري چيو ته توهانجو
ملعون حاڪم غارت آيو يعني مري ويو ان خبر فوج کي ٻائي
وڌيڪه اوشان ڪري ڇڏيو مگر حصن بن عمر سڀني کي
ٽسائي ڏني ۽ چوڻ لڳو ته ابن زبير وڏو ڪار ۽ چالاڪ آهي
هي اسانجي دل کي اوڙڻ لاءِ ڪوڙو افواهه لارڻ گهري ٿو
التي ڪو به اعتبار نه ڪريو جهيڙائين ۽ مٿي مان ٻري خبر
نه آهي، فوج ڪير ڪير مگر تن ڏانهن جي صبر بعد ڪنهن
ٿاڻس بن قيس اچي خبر ڏني ته واقعي بيزيد مري ويو ۽
سندس جاءِ تي سندس پٽ معاوية بن يزيد کي مقرر ڪيو
ويو آهي حصن پڇيو ته بيزيد بهمار نه ڪونه هو هتي اوچتو
موت ڪيئن آيو، ٿاڻس جواب ڏنو ته بيزيد حران ۾ هو ته
اٽي مرڪن بن اشتر جي ڏيڻ رهاڪو ڪيس ڪنهن هٿي ماري
وڌو ۽ پاڻ ڪم ٿي وئي آهي.

(نوٽ - بيزيد جي موت جي وڌيڪ تفصيل لاءِ ڪتاب
النتقام جوڙيل جناب مرزا علي نواز خان صاحب جو لکيل ٿيو - و)
بيزيد ۱۴ ربيع الاول سنه ۶۴ھ مطابق ۱ نومبر سنه ۶۸۳ع
۳۹ ورهيه جي عمر ۾ ۳ ورهيه اٺ مهينا ۱۴ ڏينهن حڪومت
ڪري رهاڪو جي هٿان مارجي ويو.

شعر

رهيو ڪونه ظالم ڪڏهن بوقت

رهي مٿس مرڻ بعد لعنت جي مار

حارث، حصن بن عمر کي اڻاڻي ٻيو ڏني ته ڪوئي
پر بغاوت ٿي يعني آهي ۽ انهن عبدالله بن زبير جي لعنت
جو اعلان ڪيو آهي ۽ اٽي جي حڪم کي ماري وڌائون
قلعا پڇي ڇڏيا ان ۽ ڪونه ٻئي اهم وارو ملي ٿو ته اٽي
بهدر بخ قتل ڪيو وڃي ٿو، حصن بن عمر کي انهن ڳالهين

بلڪل اڀرسان ڪري ڇڏيو. سندس حواس ڀاڙهه ٿي ويا ۽ لشڪر کي منتي مولڻ جو حڪم ڏنو. جڏهن رات آي تڏهن حصنن ان لهر حضرت عبداللہ زبير رضه کي ڀڃائڻ موڪليو ته تون ڏهن ماڻهن کي پاڻ سان وٺي اچ ۽ آءٌ به ڏهن ماڻهن کي پاڻ سان آڻيان ٿو مون کي تون سان ڪي ضروري ڳالهون ڪرڻيون آهن. هينئر اڙائي بند سمجهڻ گهرجي. حضرت ابن زبير رضه ڏهه ماڻهو پاڻ سان وٺي ميدان ۾ آيو ۽ حصنن ان لهر به ڀڃي ڏهن ماڻهن سان گڏ اچي حاضر ٿيو ۽ هن ريت گفتگو شروع ٿي.

حصنن - توکي معلوم آهي ته اڙيد مري ويو ۽ سندس ڀت معاونه کي ماڻهن بادشاهه ڪري ڇوڏيو آهي. مگر ضرورت اهڙي امام جي آهي جو هن امامت جي لائق هجي، انهن ڪري توهان مون سان گڏ ملڪ شام ۾ هار جتي آءٌ ۽ سڀ شامي توهانجي بيعت ڪرڻ لاءِ تيار آهيون. نه صرف ايترو بلڪ ساري دنيا ۾ توهانجي خلافت جو جهنڊو بلند ڪنداسين. طبري ۾ آهي ته ابن زبير رضه هن ڳالهه کي قبول ڪرڻ کان انڪار ڪيو ۽ چوڻ لڳو ته منهنجي سامهون حضرت امام حسين رضه جو مثال موجود آهي جو کيس ڪونهن مجبور ڪري گهراڻي ڀڃائي مدد جي قتل ڪرايو. تنهنڪري مان شام ۾ هليو بهتر ٿيو سمجهان مون لاءِ خدا جو گهر يعني بيعت الله ڪافي آهي، جنهنکي توفيق هجي سو هڪ اچي منهنجي بيعت ڪري. تنهنڪانسواءِ مولائي هڪ رهي مديني وارن جي خولڙي جو ضرور بدلو وٺڻو آهي. انهيءَ گفتگو ۾ ابن زبير رضه ٽڙي سان گرم ٿي ڳالهائڻ لڳو ۽ حصنن به لهر ٺاهڻ لڳو ۽ آهستيءَ سان گفتگو ڪئي ٿي. جنهن وقت حضرت ابن زبير رضه مديني وارن جي خرن جي بدلي

واٺ جو ڏڪر ڪيو، تنهن وقت حصين بن لهر جو چورو ڀرندو
 آي ويو، چو نه ڏو نه مسلم بن علقه سان قتل عام ۾ شراڪ هو
 مگر حصين بن لهر سڀ ڪجهه سهي، مگر ڪري چوڻ ڏيو
 نه مون ارڪي عظيم سمجهيو هو، مگر تون نه ڀارن جهڙا تون
 ڳالهون ڪري رهيو آهين. آءُ اڻوڪي دل ۾ بادشاهه بهائو
 گهران ڏو ۽ تون مديني وارن جي بدلي وٺڻ جو خيال ڪري
 رهيو آهين. خير! تون ڄاڻ، لهندو ڪم ڄاڻي. انهن چئي
 حصين بن لهر پنهنجي لشڪر ۾ هاءِ ويو ۽ ٻئي ڏينهن لشڪر
 وٺي مديني شريف ڏانهن روانو ٿيو.

مديني شريف ۾ وڃي ڏٺائين ته ساري شهر ۾ فساد
 مٽو هو آهي ۽ ٻڌائين ته ڪيترا ٻئي آهه وارا قتل ڪيا ويا
 آهن ۽ هن بدالطاعي ۽ فساد جي ڪري هر ڪا شيءِ مهالڪي
 آي وئي آهي. حصين بن لهر شهر ۾ گهڻي مناسب تدبيرن
 سان فتح ڪي بند ڪيو ۽ امن امان آڻي ويو. تنهن کان بعد حصين
 بن لهر پنهنجي لشڪر کي دمشق ڏانهن موٽڻ جو حڪم ڏنو.
 جنهن تي ٻئي آهه وارن عرض ڪيو ته اسان کي به ڀالسان وٺي
 هاو، چو نه هتي اسان کي پنهنجي زندگيءَ جو خطرو آهي.
 حصين بن لهر انهن جي هن ڳالهه کي قبول ڪيو ۽ سڀ ٺهڻ
 ٺاهڻ مگر گهوڙن لاءِ گاهه جي سخت ضرورت هئي. تنهنڪري
 حصين خود پاڻ مديني جي ٻاهر گاهه ڳولڻ لاءِ ويو. شهر کان
 ٻاهر نڪري ڏٺائين ته هڪ نوجوان عرب، اُٺ تي سوار ٿي
 وڃي رهيو آهي ۽ ساڻس هڪ اُٺ گاهه سان لڏيل به آهي.

حصين بن لهر هن نوجوان جي قريب ويو ۽ ڪمس چوڻ
 لڳو ته اي بهادر عرب! ڇا، تون هي گاهه وڪڻيندڙ آهي
 وڪڻين ته آءُ وٺڻ لاءِ تيار آهيان، نوجوان جواب ڏنو ته هيءُ
 گاهه وڪڻڻ جو نه آهي. پر جي توکي ڪي اُٺ نه کڻي وڃ،

مون لوڪي ملڪ ٻيٽهرو. حصين بن لهر کي هج سڃاوت ئي
 ڏنو ته سڀ آهه ۽ ناليس ڇوڻ لڳو ته اڳ اوڻهان ائون ڪيو
 آهون، منهدجو ڏاڍو ڇا آهي؟ اوڻهان جواب ڏنو ته آهه حضرت
 حصين رضه جو هٿ زين العابدين آهه. مگر اڻ ڄاتو آهه؟
 حصين بن لهر جواب ڏنو ته منهدجو ڏاڍو حصين آهي. تنهن ئي
 حضرت زين العابدين کي ياد آيو ته هي اهو ساڳيو حصين بن
 لهر آهي، جنهن کي مون ڪربلا ۾ منهدجي والد ماجد سان
 وڙهندو ڏٺو هو. حصين بن لهر چوڻ لڳو ته ڇا ائين حصين رضه ا
 توهان ٻڌو هوندو ته نيزد مري ويو ۽ دنيا بي امام ئي هئي
 آهي، تنهنڪري اوڻهان مونسان گڏ ملڪ شام ڏانهن هليو ته مان
 توهان کي امام اسلامي دنيا جو خليفو بڻايان. هن وقت منهدجي
 سالن جو تعداد پنج هزار آهي، جي سڀ اوڻاهجي هٿ ئي
 بيمت ڪندا، اوڻهان اسان کي ڪوٺين يا عراقين وانگي ئي ڏي
 ۽ پر دغا نه سمجهو. هليو هليو ۽ هلي اسان کي آزمائي ڏسو
 اسان سڀ اوڻهان ٽن قربان ٿيڻ لاءِ تيار آهون. حضرت
 زين العابدين حصين بن لهر جي ساري ٿڌو ٻڌي گاهه اڳيان
 اچائي چوڻ لڳو ته ڪٿر هي گاهه، هاڻي خدا حافظ. مون خدا
 سان عهد ڪيو آهي ته ڪنهن به شخص جي بيمت قبول نه
 ڪندس. ائين چئي اٺ کي ڏورائي هليو ويو. حصين بن
 لهر ڪا مهل حيرت سان کيس ڏسندو رهيو ۽ دل ۾ چوڻ
 لڳو ته الله اڪبر! ٻي هاشم وارا ڪهڙا نه سخي ۽ بي پرواهه
 آهن، جو منهدجي اعزي وڏي آه کي معمولي طرح اڪرائي
 منهن ڦيرائي هليو وار، ڇو ته مون سائس ڪا ڳالهه کي
 ڪانه ڪئي.

نالائق پيءُ جو لائق پٽ

حديث شريف ۾ اٺل آهي ته تراب قيامت جي وقت

اها حالت ٿي ويندي، جو دل ۾ اهو ٿي، مڪار ۽ ڇالاڪ ماڻهن
 کي عقلمند سمجهندي ۽ ايماندار، سچن ۽ صاف ڪو ماڻهن کي
 بهرڪوڻ ڄاڻندي. ساڳيو حال ٻئي امير واري جو هو، جڏهن
 نڙيد مري ويا ۽ سندس پٽ معاويہ کي تخت تي وهاريو
 ويا. سڀني سندس پيٽ کڻي مڪو معاويہ بن نڙيد مڪو ٿي
 اهي روئي ڇوڻ لڳو ته مسلمانو هي تخت ۽ هي حڪومت
 جنهن لاءِ مڻهجي ٿي ۽ اهلبيت ۽ مظلومن تي ظلم روا رکيو
 تنهن بابت مون جڏهن غور ڪيو ته مڻهجي ڪير مولڪي
 اجازت نه ڏني جو آءٌ هن تخت تي وهان هن خدمت عظيم
 لاءِ حضرت اباڪر صديق رضه حضرت عمر رضه جهڙن انسانن
 جي ضرورت آهي ۽ مون ۽ انهن جي جڻي برابر نه ٿي سگهين
 ڪانهي تنهنڪري آءٌ هن ٻار کان دست بردار ٿيان ٿو. توهان
 ڪنهن ٻئي کي هن خدمت لاءِ منتخب ڪرايو انهن چئي
 حضرت معاويہ رحمہ اللہ عليه خلوت ۾ هليو ويو اها حالت
 ڏسي ٻئي امير واري ۾ هڪ شرر مچي ويو ۽ وڏا وڏا سلطنت
 جا رڪن ۽ اڪابر حضرت معاويہ رضه جي خدمت ۾ حاضر
 ٿيا ۽ عرض ڪرڻ لڳا ته اڪو اوهان باغ خلافت پسند ٿئا
 ڪرايو ته مهرباني ڪري مڻهجو جانشين ضرور مقرر ڪري
 ڇڏايو. حضرت معاويہ رضه جواب ڏنو ته جنهن صورت ۾ مان
 خود ان ڦل جو مڙو ڇڪڻ لڳو ڇا هيان نه ٻئي کي ڪنهن مقرر
 ڪريان جو وڃو مون وٽان هليا وڃو مولڪي هن قصه سان
 ڪو به سروڪار ڪونهي هي جواب ٻڌي سڀ موليٰ آيا ۽
 ڇوڻ لڳا ته هي بي عقل ۽ ناسمجھ، آهي ڪو به انحضرت رضه
 جي اها پيشڪولي پوري ٿي نه آخري وقت ۾ ماڻهن حق
 ارس ۽ صاف دل کي بي وقوف سمجهندا. طهري جو ڇوڻ
 آهي ته حضرت معاويہ رضه خلوت ۾ وڃڻ بعد وري ٻاهر نه

عراق مان امداد آيو حضرت علي رضه جو قاتل الاهي عراق جو
 ٻاشندو هو ۽ الاهي عراق وارن حضرت امام حسين رضه کي
 ۵۰۰۰۰ ڪري ڪوئي ر ڪهراڻي اي رفاڻي ڪئي، عراق جي
 سر زمين ر هي قدرتي اثر هو جو اتي جي رهاڪن ۾ شوخ
 ۽ زاجي ۽ اي رفاڻي فطرتا داخل هئي.

سليمان بن صرد جي ٿورو ماڻهن تي چڱو اثر ڪيو ۽
 سڀني صلاح ڪئي ته دشمني طرح ڪونه ۾ هن لشڪر کي
 ٺهلائڻ ڪهڙي جنهن وقت ماڻهن جو چڱو تعداد اسان سان
 شامل ٿي وڃي تنهن وقت فوراً بي ايم وارن تي حملو
 ڪيو وڃي هي واقعو ۵۶۱ هجري جو آهي چار ورهه پراڻو
 - ايمان ۽ سندس ساٿي اندر اتي اندر پهتو ڪم ڪري رهيا
 هئا چئن ورهه بعد ۵۶۵ هجري ۾ سڀني گڏجي خروج
 ڪيو ان وقت دمشق جو حاڪم مروان ابن الحڪم هو جنهن کي
 حضرت معاوية ابن يزيد جي رحلت بعد سڀني بي ايم وارن
 گڏجي پهتو ۽ خليفو بنايو هو مگر درحقيقت مروان جو
 افسان ٿي ويو ۽ عهدالله ابن زياد جي ڪوشش جو نتيجو هو
 جو ته ابن زياد ڪربلا جي واقع بعد پڙيو ۽ سندس خاندان جو
 هڪو دشمن ٿي پيو هو سندس مطالب هو ته پڙيو يا سندس
 خاندان کي وري حڪومت نصيب نه ٿئي ۽ آخر انهن ئي اهو
 پڙيو جي اولاد هوندي مروان افسان ٿي ويو.

مړن ڪي بعد آئي مهين رون ڪي مزار پر

مروان افسان ٿي ويو سان ابن زياد کي حڪم ڏنو ته
 لشڪر ڇڏي عراق تي ڪاه ڪري ڇو ته حضرت ابن زبير
 رضه جو اثر گهڻو وڌي چڪو هو سندس اثر نه صرف مڪي
 مديني ٽائين محدود هو بلڪه ڪوفه بصره امن و غمره تي به

سندس اساط قائم آي چڪو هو ۽ ابن زبير رخصه اللهن هندن
 لي مضبوط چوڪيون نه قائم ڪري ڇڏيون هيون. الموان ۽
 خراسان پر نه اهي امير جو اثر مذهبي چڪو هو ۽ ابن زبير رخصه
 جو اثر قائم آي چڪو هو. بني اميه وقت صرف شام جو علائقو
 وڃي اچيو هو جتي هر بلا خوف حڪومت ڪري رهيا هئا
 الاهي ڪري مروان کي هٿان وٺي ملڪن کي دوباره وٺي جو
 خيال ٻڌا هو ۽ پهرين فوج هن عراق ڏانهن موڪلي جا ابن
 زياد جي ڪمانڊري هيٺ رواني ٿي ۽ هو ڏانهن عراق ۾
 سليمان ابن صرد سڀني ماڻهن کي جمع ڪيو جن حضرت حسين
 رخصه جي خون جو ٻڌاو وٺي جو تسر ڪيو هو جن جو تعداد ڏه
 هزار کن ٿيندو سي لڙائيءَ لاءِ تيار ٿيا مگر سڀني جو خيال هو
 نه پهرين اسان کي حضرت امام حسين رخصه جي مزار مبارڪ
 آي هلڻ گهرجي جتي ريارت نه ڪولون ۽ سندس روح
 مبارڪ کان پهرين پنهنجن گناهن جي معافي نه گهرون. مطلب
 نه اها راهه سڀني کي پسند آئي ۽ اهي ڏه هزار عراقي ۽
 ڪوفي مٿا اگهاڙا ڪري ڪارا ڪهڙا ڍڪي مزار حسين رخصه
 تي حاضر ٿيا ۽ مزار مبارڪ کي ڏسي اوچاڻڪارون ڏيئي رڙيون
 ڪري رار رار روارا لڳا تڏهن کان بعد سڀني گڏجي وري
 دوباره امام حسين رخصه جي خون جو ٻڌاو وٺي جو عهد ڪيو
 اللهن جي هن آه بختا ۽ گرهه واريءَ تي اردو جو هي شعر
 نهايت موڏون آهي نه:-

مرنے کے بعد آئے ہیں رونے مزار پر

اڄ اللهن جو انتقام وٺڻ. نهڙي ستر جو اللهن جي هي
 شروع ۾ سڃاڻن ها ۽ حضرت مسلم رخصه جي مدد ڪن ها
 نه اڄ ڪن القلم وٺي جي ضرورت ٿي ڪانه پوي ها ۽ هن
 وقت وڙهڻ بلڪل بي سود هر ۽ خواهه مضواه پنهنجي جان

وڃاڻي هئي ۽ اکر هو حضرت ابن زبير رضه جي گوردار سان ملي پئي اچي وارن جو مقابلو ڪن ها ته دشمنن جو ڪڏهن ئي خاتمو ٿي وڃي ها.

مطلب ته هي امام حسين رضه جو بدلو وٺڻ وارو قاتلو تيار آيو ڪن جي صلاح ٿي ته پورين ڪوفي ۾ هلي عمر بن سعد، شمر بن ذي الجوشن ۽ امام قاتلان حسين رضه کي قتل ڪرڻ گهرجي مگر ڪهڙن جي راه اها هئي ته پورين پئي اچي جي انصاف گاه ٿي هملو ڪجي ۽ انهن جي حڪومت جو دٻو نشان مٽائجي اها صلاح سڀني کي پسند آئي ۽ سڀ دشمن ڏانهن روانا ٿيا رستي ۾ ڪن معلوم ٿيو ته مروان مري ويو ۽ انصاف ٿي سندس پٽ عبدالملڪ کي وهاريو ويو آهي. جنهن هڪ زبردست فوج وڏي تعداد ۾ اسان جي مقابلي لاءِ رواني ڪئي آهي. تنهن ڪري ساڻمان بن صرد سڀني ماڻهن کي جمع ڪيو ۽ تقرير شروع ڪئي. مسلمانو انتقام وٺڻ جو وقت قريب اچي ويو. مون اتي همت کان ڪم وٺڻو اکر آءٌ ماريو وڃان ته منهنجي جاءِ فوراً مهيا ٿيڻي اکر هو به قتل ٿي وڃي ته عبدالله بن سعد اڳيان ٿئي اکر هو به ماريو وڃي ته رفاع سمه سالار ٿئي. اهڙيءَ ريت جنگ جاري رکڻو. ان رڳو حصن بن نمير کي حملي جو حڪم ڏنو جو ٻارهن هزار فوج سان اڳيان وڌو ۽ ساڻمان بن صرد کي رڪاري چوڻ لڳو ته اي ساڻمان به فوج مسلمانن جا اڳتي موجود آهن هڪڙو زبيري پوءِ مرداني هي ٽيون فرقو اوهان جو ڪٿان پهتا ٿو ته اوهان جو ڪو امام نه اوهان جو ڪو مقصد اسان زبيري ۽ مردانن جي وچ ۾ نه حڪومت لاءِ جنگ آهي. مگر اوهان ڇا لاءِ وڙهڻ آيا آهيو. اوهان وقت نه قرب نه حڪومت جو اجالو پاڻ کي برباد ڪريو ٿا بهتر آهي ته موٽي هليا وڃو.

سليمان بن صرد جواب ڏنو ته اها نصيحت پنهنجي ذات
 کي ڪر جن جو روز نئون امام مقرر ٿئي ٿو ۽ اوهان جو مقرر
 ڪيل امام هميشه باطل جو حامي رهي ٿو اسان جو امام خاندان
 رسالت مان آهي. اسان جو مقصد اوهان جي مقصد کان اعليٰ
 آهي. يعني اسان کي رسول الله صلي الله عليه وسلم جي آل جو انتقام وٺڻو
 آهي عبدالله بن زياد کي اسان جي حوالي ڪيو ته اسان
 حضرت امام حسين رضه جي خون جي عوض ان کي قتل
 ڪراون ۽ عبدالملڪ کي تخت تان لاڻو وڃي ۽ سندس جاء
 تي جمهور جي راءِ سان امام مقرر ڪيو وڃي بس اسان جي
 اها خواهش پوري ڪئي وڃي ته اسان مرڻي وڃڻ لاءِ تيار
 آهيون حصن بن نمير اهو جواب ڏئي تلوار ڪڍي اڳيان وڌو
 ۽ اڙائي شروع ٿي وئي. سليمان بن صرد جي لشڪر ٻهائڻ
 جتان مرديءَ ۽ همت سان مقابلو ڪيو جيئن ته سندن تعداد
 دشمن جي مقابلي ۾ بالڪل گهٽ هئي. مگر آخر حصن بن نمير
 جي فوج کي ڀڄڻو پيو. مگر بدقسمتيءَ سان ابن زياد جو
 موڪليل لشڪر ويهه هزار عین وقت تي پهچي ويو جنهن
 ڪري دشمن جو حوصلو وڌي ويو. اهوئي طاقت ۾ به سليمان
 بن صرد جي فوج همت سان مقابلو ڪندي رهي. هڪ طرف
 ۳۲ هزار فوج هئي ۽ ٻئي طرف صرف ڏهه هزار فوج هئي خوب
 خرابو جنگ شروع ٿي وڙهندي وڙهندي اوچتو سليمان بن
 صرد جي سيني ۾ هڪ ٽپر لڳو جنهن ڪري هو گهوڙي تان
 ڪري پيو.

سليمان کي ڪرندو ڏسي مسيح جهنڊو کڻي اڳيان
 وڌيو مگر هو به جلد تلوار جو وار کائي ماڻه ڪاٽي واهي
 پيو. تڏهن عبدالله بن سعد فوج جي ڪمان سنڀالي اڳيان آيو
 ۽ خوب مقابلو ڪري قتل ٿيو. اها حالت ڏسي رفاعه اڳيان
 وڌيو مگر دشمن جو تعداد گهڻو ڏسي همت هاري گهٽائجي

کافي ڪوفي ۾ اچي آيو تڏهن مختار قيد خاله مان کيس همغاڻ
 موڪليو ته ڪو به ڪو نه ڪر ته ڪر اهو وقت جلد اچي وارو آهي
 جو پاڻ پئي ملي حضرت امام حسين رضه جي خون جو بدلو
 وٺنداسين. رڻاهه اهو همغاڻ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اهو ڏکڻ
 پنهنجي رفيعن سان ڪمائين رفيعن صلاح ڏني ته اسان کي
 ڪنهن به طرح مختار کي قيد خاله مان ڇڏائڻ گهرجي. مگر
 ڪن جو چوڻ هو ته هن ڳالهه جو ڪهڙو ثبوت آهي ته رابر
 محمد حبيبي مختار کي پنهنجو نائب مقرر ڪيو آهي تنهن
 ڪري پهرين اسان کي مذهبي شريف ۾ هلي حضرت محمد
 حبيبي کان دريافت ڪرڻ گهرجي. ڏکڻ رابر محمد حبيبي کيس
 مقرر ڪيو آهي ته هو اسان سڀني کي سندس عدد واجب
 آهي. اها صلاح سڀني کي پسند آئي ۽ هڪ جماعت اتفاق ڪئي
 ڪرڻ لاءِ مذهبي شريف ڏانهن رواني ٿي. مختار کي ڇڏڻ
 اها خبر پئي سو گهٻرائجي ويو. ڇو ته هن پنهنجو سرخ قائم
 ڪرڻ لاءِ هي ڪوڙو اتره اڏايو هو. ڇڏڻ هي جماعت
 حضرت محمد حبيبي وٽ پهتي ۽ سوال ڪيائون ته ڇا هي
 سچ آهي ته مختار کي اوهان حضرت امام حسين رضه جي
 ڪرن جي بدلي وٺڻ لاءِ مقرر ڪيو آهي. هن سوال جو جواب
 حضرت محمد حبيبي نهايت عقلمنديءَ سان ڏنو پاڻ فرمائون
 ته حضرت امام حسين رضه جي ڪرن جو بدلو وٺڻ هر هڪ
 مسلمان کي فرض آهي. اهو جواب ٻڌي ڪوفي وارن کي تسلي
 ٿي وئي ته مختار سچو آهي ۽ حضرت جن وقت جي مصلحت
 ڪري صاف لڳا چون ورتا سندن اشارو ڪافي آهي اهو
 جواب انهن اچي ڪوفي ۾ ٻڌايو جنهن ڪري ڪوفي ۾ ڏاڍو
 جوش همدا ٿي ويو ۽ سڀ مختار کي ڇڏائڻ لاءِ تيار ٿي ويا
 مختار کي ڇڏڻ اها خبر پئي ته حضرت محمد حبيبي سندس
 ڳالهه جي تصديق ڪئي ۽ کيس سچو نائب ڪيو آهي تڏهن

ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سڄي دل سان عهد ڪيائين ته هاڻي مون
 لي هن خاندان جي مدد ڪرڻ فرض آي ۽ ڪي هوندا آهن
 ڪونهن خوب ٺاهڻ لڳا ڪونهن جي حاڪم آي ۽ ٻيو ڪري
 ڏنو ۽ ٺاهڻ شروع ڪري وئي ۽ ٻئي طرف ڪجهه
 لشڪر ڏيڻ لڳا، ڏانهن ڪاهي ويا تن وڃي مختار کي آزاد
 ڪيو ۽ آخر ڪونهن جو حاڪم شڪست کائي مڪه معظمه
 ڏانهن پهتي ويا ۽ ڪونهن وارن مختار کي ٻيڙي ۾ ڪاهي مقرر
 ڪيو ۽ جڏهن مختار جي باضابطه حڪومت قائم ٿي وئي ۽
 چو طرف سندس چونڪيون قائم ٿي ويون تڏهن پاڻ کي نائب
 المهدي سڏائي ماڻهن کان پيڪ وٺڻ لڳو. عبيدالله بن زياد
 رستي ۾ ابن زياد رض جي طرفدار ٿيڻ سان جنگ ۾
 مصروف هو تنهن کي جڏهن مختار جي ٻيڙي پهتي تڏهن سڙي
 ويو ۽ ڪهڙي ڪوشش اتان چند ڇڏائڻ جي ڪيائين مگر ٿيڻ
 کيس هڪ سال ٿيڻ تائين برابر اڳيان وڌڻ جو دستور نه ڏنو. ان
 وچ ۾ مختار جي طاقت حاصل ڪري وري ۽ ٻيڙي لشڪر
 کي ابن زياد جي مقابلي جو حڪم ڏنائين. بايزيد بن ائس تن
 هزارن ساهين سان ابن زياد جي مقابلي لاءِ روانو ٿيو.
 جهنوم لڪه بايزيد سخت بهار هو تنهن هوندي به هن ڪو
 انصاف و غيره نه ڪيو ۽ لشڪر واري اچي موصل ۾ ابن زياد
 جي لشڪر جي سامهون ٿيو. ابن زياد ڇهه هزار ساهي رستم
 جي ڪمانڊري ۽ هيٺ ماڻهي لاهه ساهيون ڪيا مگر بايزيد ان
 ائس جي لوري وچ خوب جوان مريءَ سان مڙيو ڪيو ۽
 کيس شڪست ڏني. ان اوائلي ۾ رستم شاهي ماريا ويا ۽
 ۳- ڪرنتار لاهي وڃي لاج ڪاڏي ٿوري بايزيد جي سامهون
 آندا ويا مگر بايزيد ان وقت سڪرات جي حالت ۾ هو تنهن
 ڪري منهن سان ڪجهه نه ٿي سگهيو ۽ هٿن جي اشارن
 سان حڪم ڏنائين ته انهن کي قتل ڪري ڇڏيو. اهو حڪم

ڏني دم ڏنائين ۽ ملڪ عدم ڏانهن راهي گهو. (ٻانڙيد بن
 انس پنهنجي بيماريءَ جي سخت حالت ڏسي پنهنجو قائم مقام
 رٽار ڪي مقرر ڪري ڇڏيو هو) رٽار سندس حڪم جي تعميل
 ڪئي ۽ ٽي سؤ شاهين کي اٽل ڪرائي ڇڏيائين ۽ سمورو
 حال مختار کي لکي موڪليائين ۽ عرض ڪيائين ته ابن زياد
 جو لشڪر اسان کان تعداد ۾ گهڻو آهي تنهن ڪري جلد اسان
 جي مدد لاءِ ٻيو لشڪر موڪليو. مختار اها خبر وڙهي ڏاڍو
 خوش ٿيو ۽ ابراهيم بن مالڪ اشتر جي ڪمان هيٺ سٺ
 هزار ساهي ٻانڙيد جي مدد لاءِ روانه ڪيائين اڃا هي لشڪر
 ڪوفي کان هڪ منزل اڳ پهتو ته ڪوفي پنهنجي غداريءَ
 جا ٻوڪا يا يعني ڪوفين پنهنجي اوائلي عادت موجب
 مختار جي خلاف بغاوت شروع ڪري ڏني.

انهن باغين مشهور ڪيو ته ٻانڙيد بن انس، ابن زياد
 جي هٿن ماريو ويو ۽ هي لشڪر انهن جي انعام واپس لاءِ
 موڪليو ويو هو ته انهن اسانجي اها حالت آهي جو هڪ طرف
 بي امان جي ڪاهه جو خطرو پئي طرف ابن زبير رضه پنهنجي
 گورنر جي انعام واپس لاءِ اماري ڪري رهيو آهي اهڙي حالت
 ۾ سارو لشڪر ٻاهر موڪليو وڃي تنهنجي معيلى اها آهي ته
 مختار اسانکي ٻياد ڪرڻ گهري ٿو مڃين جي ان پروڳندا
 ساري شهر ۾ مختار جي خلاف بغاوت همدا ڪري ڏني ۽ - يعني
 جي اها مرضي پيلي ته اهڙي ڪمزور حاڪم جي هيٺ توڙي
 اسانکي ٻيو مضبوط امام مقرر ڪرڻ گهرجي. مختار اها حالت
 ڏسي ٻڪدم قاصد کي ابراهيم بن مالڪ اشتر ڏانهن روانو ڪيو
 ۽ چوائي موڪليائين ته جلد لشڪر وٺي ٻنهيان موٽي اچ ڇا ته
 ڪو به بغاوت همدا ئي ڇڪي آهي ۽ باغين کي چوڻ لڳو
 ته چڱو اوهان ڪنهن يعني شخص کي پنهنجو امام مقرر ڪرايو

آء خوشيء سان سندس بيمعت ڪندس. آءٌ سڀني جي راه سان
 ٻڌل آهيان ڪوفي هفتار جو اهو ئي جواب ٻڌي ٿا ٿي ٻيا
 ۽ سمجهڻ لڳا ته هفتار اسلامي منع آهي اسان سندس تابع
 نه آهيون هيڏانهن فساد بند ٿي چڪو هو ۽ هوڏانهن ابراهيم
 بن مالڪ اشتهر جي لشڪر ڪوفي ۾ اچڻ شرط قتل عام شروع
 ڪري ڏنو جنهنڪري سارو قتل و غارتگي ٿي لاء هتتر ٿي ويو
 ان قتل عام ۾ سٺ هزار ڪوفي قتل ٿيا زخمي جو ڇوڻ آهي
 نه هن ڏور اڙي ۾ گهڻو ڪري آهي ماڻهو ماري ويا هن ڪربلا
 جي ميدان ۾ حضرت امام حسين رضه سان جنگ ڪئي يا دغا
 ڏئي هلي گویا انهن شرارن لاء هي خدائي انتقام هو.)

—o—o—o—

(قاتلان حسين رضه تي خدائي قور)

جڏهن ڪوفي جي بغارت جو خاتمو ٿي ويو ۽ چو طرف
 امن امان قائم ٿي ويو تڏهن هڪ شخص هفتار جي خدمت ۾
 عرض ڪيو ته اوهان حضرت امام حسين رضه جي خون جو بدلو
 ان زمين کان وٺڻ گهرو ٿا ۽ هو ڏکڻو ماڻهو آهي انکان اوهان
 جڏهن به بدلو وٺڻ چاهو ته وٺي سگهو ٿا اوهان کي پهرين
 انهن ملعونن کي قتل ڪرڻ گهرجي جن حضرت امام حسين رضه
 جي شهادت ۾ زياده حصو ورتو جن جو تعداد چار هزار آهي.
 ۽ جي ڪوفي ۾ موجود آهن جن کي اوهان پناه ڏئي ڇڏي
 آهي. پهرين انهن کي قتل ڪرڻ واجب آهي انهن چئن هزارن
 ۾ هرو ٻن سندن شمار ٿي ٿي ۽ ڪافي ٻن ٻن ٻن شامل
 آهن هفتار جواب ڏنو ته اوهانجو ڇوڻ بلڪل وڃي آهي آءٌ
 جلد ئي انهن بداعتن کي جهنم رسيد ڪريان. انهيءَ وقت حڪم

ڏٺائين ته جلد انهن بدادشتن کي حاضر ڪرايو وڃي ڏيو بعد
 سڀاهي عمرو بن سعد ۽ شمر کي درٻار ۾ وٺي آيا. هفتار ۾ هفتين
 ۾ ڇا آهي تار نهاد مسلمان ارهه آهن جن رسول الله صلي الله عليه و آله
 ڪلهون ٽڙهي ۽ سندس آل کي بهاسو ڪر بلا ۾ ڪڍو؟ هي ايماندار
 اوهان کي نه خدا جو خوف ٿيو ته هفتين جو خيال آهيو. ٻڌايو
 انهي صلي الله عليه و آله کي ڪهڙي دولت ملي؟ او شمر توبه ۽ مڙهي
 سامهون رسول الله صلي الله عليه و آله جي نواسي کي بهاسو ڏيڻ ڪرايو هو
 ان نهاد وريءَ جو توکي ڪهڙو العار مليو؟

عمرو بن سعد ۽ شمر اچي ڏکڻ لڳا منهن مان ڪجهه نه
 نه چئي سگهيا.

هفتار ۾ حڪم ڏنو ته انهن ملعونن کي مڙهي سامهون
 سامهون سان ٻڌي ڏيڻ ڪرايو ته دنيا عيرت حاصل ڪري.
 جلد دن ۾ حڪم جي تعميل ڪئي. شمر ۽ عمرو بن سعد
 هاجريءَ سان هڪڙي گهر ۾ لڳا ته اسان اتي قصور آهون اسان
 ان رڳو جي حڪم سان آهيو ڪم ڪيو هو. هفتار جواب ڏنو ته
 چڱو آهي انهيءَ کي نه جلد توهان ڏانهن موڪلمان ٿو هون هاڻ ۾
 ڏکڻ جي هڪ ٻئي تي ڏوهه ثابت ڪيو انهن چئي جلد دن ۾ هڪ
 شين جي ڪرڻ تي اٿار جو وار ڪيو جنهنڪري هڪ ٻئي کي
 ٽٽڪي جهڙو ڏانهن راهي آيا خلعت آهيو اماشو نهائين حيراني
 جي حالت سان ڏسي رهي هئي ۽ ڪنهن جي مجال نه هئي
 جو ڪو چپ هڙي سگهي. انهن جي قتل کان بعد هفتار سڀاهين
 کي حڪم ڏنو ته جن ملعونن حضرت امام حسين رضه جي قتل
 ۾ حصو ورتو يا سندس بهار ۾ لالو يا لاش مبارڪ کان گهروڙو
 ڏوڏايو انهن سڀني کي جلد گرفتار ڪري مون وٽ وٺي اچو
 سڀاهي آهيو حڪم ٻڌي هڪ هڪ کي گرفتار ڪندا آئيندا ويا
 ۽ جلد انهن جا سر ڏڍ کان ڌار ڪندا ويا ايتري ۾ هڪ شخص
 خولي بن يزيد کي گرفتار ڪري وٺي آيو.

هي آيو. ملعون آهي جنهن حضرت امام حسين رضه جي سر مبارڪ کي لهڙي تي رکي ابن زياد وٽ آندو هو. مختار خولي جي صورت ڏسي منجهن ڀڄي ويا ۽ چوڻ لڳو ته ٻري ڪريو هن ملعون کي منهنجي منهن کان وڃي هڃا هٿ پير وڍي کيس رستي تي ڦٽو ڪري ڇڏيو ته خاتمه ايمان عمرت حاصل ڪري ته آل رسول ص جي سر مبارڪ جي اوهن ڪرڻ واري جي اها -زا آهي. -پاهين ۾ ا حڪم جي تعديل ڪئي ۽ خولي جا هٿ پير وڍيا ويا ۽ کيس رستي تي ڦٽو ڪيو ويو جتي هر ڦٽڪي ڦٽڪي جهڙ ڏنهن راهي ٿيو. مطلب ته اهڙي طرح هزارين لهڙي مختار جي هٿان ئي الڀ ٿيا ۽ ڪي ٿورا ٻچي بصره ڏانهن هليا ويا مختار حڪم ڏنو ته انهن جي لاشن کي دهن بلڪل نه ڪه وڃي بلڪ جانورن جي حوالي ڪري ڇڏيو. اڄ انهن نادانن کي معلوم ٿي ويو ته دنيا جي خاطر عاقبت کي وساري ڇڏي ڪو به مزو نه آهي اڄ جڏهن انهن جي گردن تي خنجر وهي رهيا هئا تڏهن نه شامي مدد لاءِ آيا، نه ڪوفي. انهن کي ابن زياد ۽ مروان تي نار هو. مگر آهي ته انهن کي چڏائي نه سگهيا. سچ آهي ته هن دنيا ۾ جهڙو اڄ پوکيو، لهڙوئي ڦل حاصل ٿيندو.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

(يعني جوڪ، هڪ اڻ ڀاڙو ٺڪي ڪري پٿر نه الڳي انجو بدلو ملي ٿو ۽ جهڙو هڪ ٿو ڀاڙو ٺڪي ڪري ٿو ته الڳي نه الڳو بدلو ضرور ملي ٿو.)

حضرت امام حسين رضه تير ۽ حق جي قربان گاه ۾ اٽڪ لٽ سان پهتو سر ڏنو، جهڙو ٿيو هي ٺڪتو جو سندس نالو اڄ ڏينهن لائين رانده آهي ۽ ڏالان حسين رضه کي پهتو ڪوٺان جو اهو ڦل ملو، جو سندن نالو صفه هستي ۾ تان هميشه لاءِ منجهي ويو.

ابن زيار جو وارو

ڪوفي جو دستور ٿي چڪو. قاتلان حسين رخصت ڪي
مختيار چولدي چولدي جڏهن في النار ڪري چڪو. تڏهن
ڪيس ابن زيار جو مڪر ٻيڏا ٿيو ته پڪي ابراهيم بن مالڪ
اشتر کي سڏي حڪم ڏنائين ته تون جلد موڪل ڏانهن لڪو
ولي وڃ ۽ وڃي ٻيڏن ٻارن جي مدد ڪر، جن کي رات
ڏينهن ابن زيار جو خطر و لڳل آهي. جهڙوڪ هر هفت سان
مقابلو ڪندا رهيا آهن. مگر دشمن جي تعداد جي مٿاڇي ۾
هو ناڪل ٿورا آهن. تنهنڪري اسان کي انهن جي جلد مدد
ڪرڻ گهرجي. بلڪ ۾ آهر آهي ته شاين جي هڪ زبردست
فوج جلد موڪل ۾ اچڻ واري آهي. تنهنڪري اوهان کي بلڪل
جلد الي وڃي وڃڻ گهرجي. ابراهيم بن مالڪ اشتر الهی ۽
وقف لشڪر کي تيار ڪيو ۽ وڃڻ تي هئا ته مختار کين چون ٿا ٿاڳو
ته شرط الله ضرور باطن سان ڪٿي وڃو. خدا الهی ۽ جي برڪت
سان اوهان کي فتحياب ڪندو. جهڙي طرح ٻئي اسرائيل ٽن
۾ نابوت ۽ ڪيم باطن سان ڪٿي هئا ۽ خدا الهی ۽ جي برڪت
سان انهن کي فتح ڏيندو هو. ٿوري طرح هي شرط الله اسان
لاه برڪت واري ڇوڙ آهي. جا اکر اوهان سان هوندي ته
اوهانجو هڪڙو ماهر هزارن دشمنن کي شڪست ڏئي سگهندو.
ابراهيم شرط الله کي نهايت عزت ۽ ڏور ڏانهن سان ڪٿاڻو. جنهن
وقف ساهين شرط الله کي مٿي ڪيو ته ڇو طرف روز شور سان
لڪهرون بلند ٿي ويون. هن وقف اهڙو نه ڪو، ۾ جوش
هو جو اڳي ڪڏهن نه ڪيئن نه ڏاڍو هو. انهن معي معلوم ٿيو

نه جيئن هٿن هزارن جي فوج شاهي بلڪه ستن لکن جي شاهي
 فوج آهي. خليفت شريف الله جي تعظيم ۾ جهڙي وڏي مطلب
 نه هڪ عجيب نظارو قائم ٿي ويو.

—۴۰۴۰—

شرط الله جي حقيقت

چونٿا ته حضرت علي رضه جي هڪ صدائي هئي جنهن
 تي هو ويهي اجلاس يا الصاف ڪندو هو حضرت علي رضه
 جي شهادت بعد اها صدائي سندس پٽ حضرت طاهر جي
 هٿ آئي ۽ جنهن مختار ڪجهه عروج حاصل ڪيو تڏهن اها
 صدائي بي بها ٿي وئي حضرت طاهر کان پوءِ ڪيائين
 ۽ ان صدائي کي هڪ چاندي جي صندوق ۾ بند ڪري
 جامع مسجد ۾ هڪ ڏينهن ۱۰۰۰ آڻي ڇڏي ٿوري ڪوٺا لڳو ته
 جهڙي طرح سڀني مسلمانن لاءِ مقام ابراهيم تعظيم جي جاءِ آهي
 يا بني اسرائيل لاءِ تابوت سڪينه واجب تعظيم آهي اهڙي
 طرح اسان شيعن لاءِ هيءَ صدائي واجب تعظيم آهي جنهن
 رکڻو ته هاڻي جلد ساري دنيا ۾ شيعن جو ڏولڪو وڃڻو آهي
 هاڻي ڪنهنڪي مجال نه ٿيندي جو مڪيان اعليٰ حضرت علي
 جي نظر سان ڏسي سگهي. ڇو ته فتح ۽ نصرت جا فرشتو
 انهن سان هوندا جنهن وقت هيءَ صدائي هوندي. هي ابدالله
 الغالب رضه جي نشاني آهي جنهن پهندي دولت سان ساري
 دنيا کي مغلوب ڪيو انهي تعظيم درجات جو باعث آهي. ان
 ڏينهن کان وٺي پوءِ دستور ٿي ويو ته سڀ ماڻهو هر ڪنهن
 ڏينهن بعد شرط الله جي تعظيم ڪندا هئا ۽ انکي پهنجو وڃڻو
 سمجهي مرادون ڪهڙندا هئا مطلب ته ابراهيم بن مالڪ اشتر

شرط الله ۽ اڃا سان ڪٿي ڏاڍي ڏور ڏام سان ڪوفي مارو واراڻو
 ۽ اڏون تي ڏينهن بعد اچي موصل جي سرحد تي پهتو انهن
 زياد جو سٺو سالار عمرو بن اسلمي جو ابراهيم بن مالڪ جو
 پوئلڳ دوست هو سو اتي پنهنجي لشڪر سان موجود هو سو
 رات جو مٺي طرح ابراهيم وٽ آيو ۽ ساڻس عهد ڪرڻ لڳو
 ته سڀئي لڙائي شروع ٿيڻ وقت مان پنهنجي فوج سميت اچي
 تون سان ملندس. ابراهيم سندس اهو ارادو ٻڌي ڏاڍو خوش
 ٿيو. مگر ٻئي ڏينهي جي ڪنهن به امير اچي ڪڏهن پنهنجو
 وعدو ڀڙو ڪيو هجي جو عمرو بن اسلمي ڀڙو ڪري. صبح
 ٿيو لڙائي شروع ٿي ۽ ابراهيم ڪا مهل عمرو جو رستو ڏسندو
 رهيو مگر عمرو ڏسڻ نه آيو اوري دير بعد ماڻوس آي ڇا
 ڏسي ته عمرو سندس لشڪر سان خوب مقابلي ۾ مصروف
 آهي اها حالت ڏسي ابراهيم کي ڏاڍو جوش آيو ۽ شرط الله
 کي اڳيان رکي اڀرور حملي جو حڪم ڏنائين. ان حملي
 شامين جا هوش ئي خطا ڪري ڇڏيا ۽ سندن قدم پٺيان
 هٽڻ لڳا. ان زياد اها ساري حالت ڏسي ڏسي رهيو
 سو تلوار کڻي اڪدم ميدان ۾ آيو ۽ پنهنجي ڀڃندڙ فوج کي
 هڪل ڪري چوڻ لڳو ته ڀڄو ڀڄو ڪڏهن ٿا وڃو دشمن جو
 تعداد بلڪل اڀرڻ آهي. همت نه هاريو اهو مون سان ملي
 دشمن تي حملو ڪريو. ان زياد جي هن تقرير شامين کي
 وري پئتي موٽڻ ۽ انهن پئتي موٽي نهايت جوش سان
 حملو ڪيو جنهنجي جواب ۾ ڪوفين به شرط الله کي اڳيان رکي
 لهره هڻي زوردار حملو ڪيو خوب خونريز جنگ شروع ٿي
 وئي ان زياد به چڱي همت سان وڙهندو رهيو. آخر هن
 ظالم جي زندگيءَ جي خاتمي جو وقت به قريب اچي ويو
 جيتوڻيڪ تمام تدبيرون ڪر ۽ آڏيون واپون هرڪا جنگي چال

استعمال ۾ آندڻ وٺي ۽ هوڏانهن ابراهيم بن مالڪ جي فوج جو ڪجهه حصو شڪست کائي ڀڄڻ لڳو هو، مگر قدرت سندس بر خلاف ڀڄڻو ڪاڌو ۽ هڪ ڪوفي ۽ اوچتو خدج جو وار ابن زباد ٿي ڪيو جو سڀني کي چيو ٿو وڃي ٻيٽ مان نڪتو ۽ هي سفاڪن جو سردار ملعون مردار ٿي گهوڙي تان ڪري اچي رسن ٿي آيو. ابن زباد کي ڪرندو ڏسي شامي کيس کڻڻ لاءِ ڊوڙيا ۽ سندس قاتل کان بداد وٺڻ لاءِ سهر يا نه ايتري ۾ ڪوفي ۽ هڪ ٻيو وار ابن زباد ٿي ڪيو جنهن کي ڪو چيو هو هي ۽ رڙيون ڪندو ٿي ڪي جهنم ڏانهن رهي آيو. ابن زباد کي ڪرندو ڏسي شام بن جا اوسان ٿي خطا ٿي ويا ۽ اهي وارا ٿي اچي لڳا انهن کي ڀڄندو ڏسي ابراهيم بن مالڪ حڪم ڏنو ته ڪنهن کي به ڀڄڻ نه ڏيو هڪ هڪ کي گرفتار ڪري قتل ڪندا آهن. ڪوفي اهو حڪم ٻڌي شام بن کي اڪرين والي ڏيڻ ڪندا ويا تان جو سڀني جو خالو ٿي ويو. ابراهيم بن مالڪ ابن زباد جو سر ٽوڙي ٿي رکي مختار کي موڪلي ڏنو ۽ جنهن وقت کين دشمن جو خطر وڃي ويو تڏهن سڀ ڪوفي ڏانهن روانا ٿيا. ڪوفي ۾ ۳ ڏينهن اڳ مختار پيشڪوئي ڪئي هئي ته اسانجي لشڪر فتح پالي آهي ۽ ابن زباد ماريو ويو جلد سندس سر ڪوٺڻ ۾ اچڻو آهي. تنهن ٿي ڪوفي وارا مٿس مضراون ڪرڻ لڳا ۽ چون لڳا ته رسول خدا صلعم کان سواءِ اڄ ڏينهن تائون ٻئي ڪنهن به علم غيب جي دعويٰ نه ڪئي لوڪي ڪنهن معلوم آي ويو ته ابن زباد ماريو ويو وغيره. مگر جڏهن ۴ ڏينهن برابر ابن زباد جو سر ڪوفي ۾ ايندو ڏٺو تڏهن سندن يقين مضبوط ٿي ويو. مختار الهیءَ جا ٿي ويٺل هو جتي ابن زباد پهتو جتي حڪومت جي زماني ۾ وهندو هو ۽ سندس سر به الهی هنڌ ٿي مختار رکيو جتي ان نابڪار حضرت امام حسين رضه جو سر مبارڪ رکيو هو. مختار حاضر ٿي ۽ مخاطب ٿي چوڻ لڳو ته هميشه خدا

خدائي التقام

جي مهر کان ٻڌيندا ڪريو ۽ ظالمن جو هي انجام ڏسي عمر
حاصل ڪريو. هي ابن زياد جو سر آهي جنهن کي پنهنجي ع
۽ قوم تي نار هو ان کي لڪير هو نه اسان وقت هر ڪنهن ۾
جي قوم آهي تنهنڪري اسانجو ڪو وار نه وٺو نه ڪر
سگهندو. ڏسو هي بي امير جي وڏي متڪبر امير بالدين
جو سر آهي جنهن کي اسان ڪمزور بدن ٺاهيو بدن معمولي
قوم سان لڪرا لڪرا ڪري ڇڏيو اسان دل و جان سان خدا
جي فضل ۽ احسان جو هزار ڪريون لا جنهن اسان کي اها فتح
ڏني. ورنه اسان ڪمزورن ۾ اهڙي قوم ڪٿي هئي اسان
وقت نه بي امير جهڙو لشڪر هو نه انهن جهڙو خزانو هو صرف
حق هو ۽ صداقت هئي ۽ مظلومن جي حمايت هئي. ڏسو خدا
اسانجي مدد ڪئي ۽ اسان تمام دشمنان اعلين ۽ فائين
حسن رض جو خالو ڪيو جن ڪربلا جي ميدان ۾ مظلوم
سيدنا حضرت امام حسن رض ۽ سندس ٻچن کي بهڪندڙ بهارو
شهيد ڪيو هو. ڪٿي آهي شهر شير ۽ عمر و ايلس، ڪٿي
آهي مروان ۽ خزلي خليف فقط اهو موڏي جلا د ابن زياد
اسان کان بهي وارو هو جو حبيب ۾ ڪربلا جي ساري قتل و
غارت جو ڏٺو هو ۽ اسانجي دل انهي کان التقام وٺي لاءِ
بي چين هئي خدا جا هزار هزار احسان آهن جنهن اسان کي هن
ارادي ۾ ڪامياب ڪيو اڄ ان ٺاهيندڙ جو سر ان عقل جي
انڌي جو سر ڏڍ کان ڌار زمين تي بهر آهي. ڪاش خدا هن
۾ حس نه ڏنا ڪري ۽ هو ڏسي نه هجي رسول الله صلي الله عليه
وآله ۽ آله ۽ جتي خود هي ظالمان ڪرڻ بندو هو اتي اڄ
هڪ ٺاهيو بندو وٺيل آهي.

قوله تعالى - وَ تَعَزُّوْا مِنْ نَذَاةٍ وَّ تُدْلُّ مِنْ نَذَاةٍ وَّ اللّٰهُ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

(الله چاهي نه عزت ڏئي ۽ جنهنکي وٺي نه بي عزت
ڪري الله هر هڪ شيءِ کي قادر آهي .)
مختار جي تقرير ڏرڻ ۽ عجب عزت الڪبر لظار قائم
ڪري ڇڏيو خلق ابن رهاڻ جي سر کي عزت سان ڏسندي
رهي ۽ اهڙي طرح هي قصو هتي ختم ٿيو .
رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الظَّالِمِيْنَ .

تمت باالظهر .

حاجي احمد حاجي احمد

اسٽيڊنٽ ٽيچنگ ورڪس رسالا روڊ حيدرآباد سنڌ
۽ آر - الڇ احمد برادر س ٻوڪ سيلز س چاهي
شاھي نواز حيدرآباد سنڌ مان پڌرو ڪيو .